

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ
ARQUEOLÒGICA PREVENTIVA
AL C/ SANT PAU, 99. MONESTIR DE SANT PAU
DEL CAMP. EDIFICI ANNEX
BARCELONA (BARCELONÈS)**

CODI: 012/13

EXPEDIENT DGPC: R/N 470 K121 N-B 2013/1-9547

R/N 470 K 121 N-B 2013/3-9961

26 de febrer a 22 de març de 2013

1 a 19 de juliol de 2013

PROMOTOR: BISBAT DE BARCELONA

Realització:

AKHESA, S L

Direcció Tècnica:

Júlia Miquel López

Artés, setembre de 2015

INDEX

1.- INTRODUCCIÓ

Fitxa tècnica del jaciment	2
Situació geogràfica	3

2.- DADES GENERALS

Motivació	5
Emplaçament	7
Promotor	7

3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Antecedents	8
Notícies històriques	10
Tasques arqueològiques prèvies	19
Projecte bàsic de reforma interior de l'edifici annex a l'església de Sant Pau del Camp, c. Sant Pau, 101	20
Metodologia	27

4.-TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES

5.-CONCLUSIONS

6.- BIBLIOGRAFIA

ANNEX 1

REPERTORI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

ANNEX 2

INVENTARI FOTOGRÀFIC I CONTACTES FOTOGRÀFICS

ANNEX 3

INVENTARI DE MATERIALS

ANNEX 4

PLANIMETRIA

FITXA TÈCNICA

JACIMENT: Barcelona

INTERVENCIÓ: Carrer Sant Pau, 99. Monestir de Sant Pau del Camp.
Edifici annex

MUNICIPI: Barcelona

COMARCA: Barcelonès

CODI: 012/13

NÚM. EXPEDIENT DGPC: R/N 470 K121 N-B 2013/1-9547

R/N 470 K 121 N-B 2013/3-9961

COORDENADES UTM: ETRS89 430555.0/ 4580879.8 Z: 5.10 m.s.n.m.

CAMPANYA : Primera Fase: 26 de febrer a 22 de març de 2013

Segona Fase: 1 i 19 de juliol de 2013

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Intervenció arqueològica preventiva

TIPUS DE JACIMENT: Antic monestir i actual església parroquial

MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ: Realització de dues cales a l'edifici annex
i dues rases a l'exterior

CRONOLOGIA: Romà, medieval i modern

TIPUS DE PROTECCIÓ: Monument Històrico-Artístic d'interès Nacional,
Cat. A, cap. I, R. D. 1719/1978 19-5, BOE 18-7-1978, inclòs al Catàleg del
Patrimoni Arquitectònic Històrico- Artístic de la Ciutat de Barcelona (fitxa
núm. 716).

DIRECCIÓ: Júlia Miquel i López

DIBUIX DE CAMP: Júlia Miquel i López

DIGITALITZACIÓ DIBUIX ARQUEOLÒGIC: Júlia Miquel i López

EXECUCIÓ: AKHESA, SL

PROMOTOR: BISBAT DE BARCELONA

CONSTRUCTOR: URCOTEX SL

1. -INTRODUCCIÓ

Situació geogràfica

La comarca del Barcelonès, comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut com a Collserola i delimitat pels rius Llobregat i Besòs. Des del punt de vista morfològic s'observen dues grans unitats, Collserola i el Pla.

A la Serra de Collserola s'hi trobem una formació de horst compost per materials granítics i esquistosos, limitat al Nord pel Vallès (Sector central de la Depressió Prelitoral), a Llevant amb el Turó de Roquetes (Besòs), al Sud el Turó de Valldaura i a l'Oest pel Llobregat.

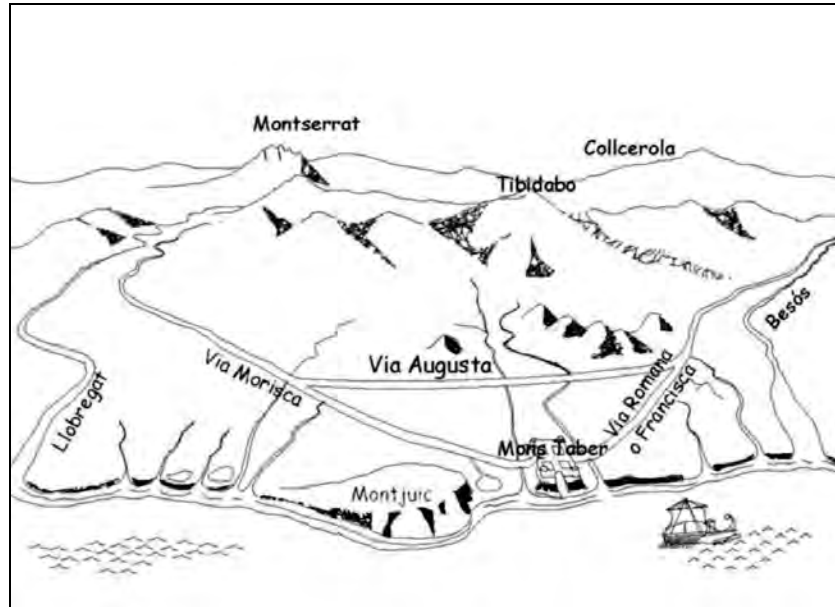
Quant al Pla, es troba obert a mar i limitat per la Serralada Litoral i a migjorn per la falla que segueix ran de mar des del Garraf i el turó de Montjuïc fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs. La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano- balear, va dibuixar el que a grans trets, havia de ser la costa catalana.

Quan el terme municipal de Barcelona, aquest compren una extensió de 1.754.900 h i s'estén a la costa mediterrània en una plana de 5 Km d'amplada limitada al NW per la Serra de Collserola (que culmina a 512 metres amb el Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs.

En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic, sedimentaren dipòsits marins del qual son testimonis una sèrie de petits i suaus turons (dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota). La falla es fa visible al Pla ja que si des de Collserola els dipòsits baixen d'una manera continuada, suau i regular, al punt de contacte entre Ciutat Vella i l'Eixample es produeix una ruptura amb la presència d'un salt o esglaó d'uns 20 metres, clarament visible en la morfologia urbana (les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, els carrers d'Estruc, de les Moles o de Jovellanos). Aquest salt fou aprofitat per la defensa de la ciutat situant-hi les muralles o a nivell econòmic, amb la

ubicació de diversos molins a la zona coneguda com de les moles (actual carrer de les Moles).

La seva funció de capital sempre ha estat afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord Sud la Catalunya Central (el Llobregat i l'eix Besòs – Congost –Ter).

Recreació del Pla de Barcelona amb les principals vies

En definitiva es tracta d'un territori format a causa de l'acumulació de sediments provinents de les rieres, torrents i deltes dels rius propers a la ciutat així com de sediments marins, donat que en el transcurs dels segles Barcelona ha guanyat terreny al mar. En aquesta plana completament urbanitzada destaquen varies zones clarament diferenciades, el nucli antic que correspon a la primitiva ciutat romana damunt del Mont Tàber (15 metres) proper al mar; el nucli de Montjuïc al sud, que s'aixeca suaument al pla i que cau bruscamment sobre el mar fent-se inexpugnable el seu accés des de aquesta posició i els ravals més pròxims que s'originaren entorn aquests nuclis. Per altra banda, tenim tota una sèrie de nuclis poblacionals que emergits fora muralles acabaran essent absorbits per la ciutat en una de les seves dues importants crescudes (les muralles del S. XIII o l'expansió del S. XIX amb la creació de l' Eixample).

Emplaçament

La intervenció arqueològica es va realitzar al conjunt monumental de l'antic monestir de Sant Pau del Camp, situat a l'espai delimitat pel carrer Sant Pau i els Jardins dels Horts de Sant Pau del Camp. L'església de Sant Pau del Camp i els Jardins dels Horts de Sant Pau són Bé Cultural d'Interès Nacional i estan inclosos al Pla Especial de Protecció del Patrimoni arquitectònic i Catàleg del Districte 1 – Ciutat Vella, Raval, amb el nivell de protecció A, núm. Element 64. A més, està inclòs al Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric- Artístic de la Ciutat de Barcelona del 1979: Categoria A, cap. II (fitxa núm. 100); C, VI, tipus III Conjunt c. Boqueria.

Vista aèria de la zona de l'antic monestir de Sant Pau del Camp.

Font: Institut Cartogràfic de Catalunya www.icc.cat

L'actuació arqueològica es va efectuar en dues fases. La primera fase, realitzada entre els dies 26 de febrer i 22 de març de 2013, consistí en l'execució de dues cales i la documentació del repicat de parets de l'antiga sala capitular. La segona fase es va fer entre els dies 1 i 19 de juliol de 2013 i consistí en el seguiment arqueològic de la realització de dues rases per encabir-hi serveis. La primera rasa

es va realitzar a l'espai existent a llevant de l'absidiola oriental de la capçalera de l'església de Sant Pau del Camp situada al costat septentrional de la sala capitular gòtica del Claustre i a ponent de l'antic rebost del monestir on ja s'havia realitzat prèviament la mateixa rasa i fou objecte d'intervenció arqueològica l'any 2010¹

El monestir de Sant Pau del Camp es troba al *suburbium* de l'antiga ciutat romana, al costat d'una de les principals vies d'entrada a la ciutat, fossilitzada al actual carrer de Sant Pau al barri del Raval. Al voltant d'aquesta via, al llarg dels segles, es procedí a un procés urbanístic, on primer s'alternava zones edificades amb amplies àrees destinades al conreu. Una vegada integrada a la ciutat medieval amb la construcció de la nova muralla, a mitjans del segle XIV, la pressió urbanística va anar creixent paulatinament, però no és fins el segle XIX que s'intensifica notablement.

Plànol topogràfic de la zona de Sant Pau del Camp. Encerclada l'àrea d'intervenció.

Font: Institut Cartogràfic de Catalunya www.icc.cat

¹ ACHON I CASAS, Oriol- LAGES TONET, Andrea (2010) **Memòria de la intervenció arqueològica al c/ Sant Pau, 99, Horts de Sant Pau del Camp** (inèdit)

Promotor

La intervenció arqueològica fou promoguda pel BISBAT DE BARCELONA i l'execució de les tasques arqueològiques foren encomanades a l'empresa AKHESA, S L, i la realització de les mateixes a l'arqueòloga Júlia Miquel i López.

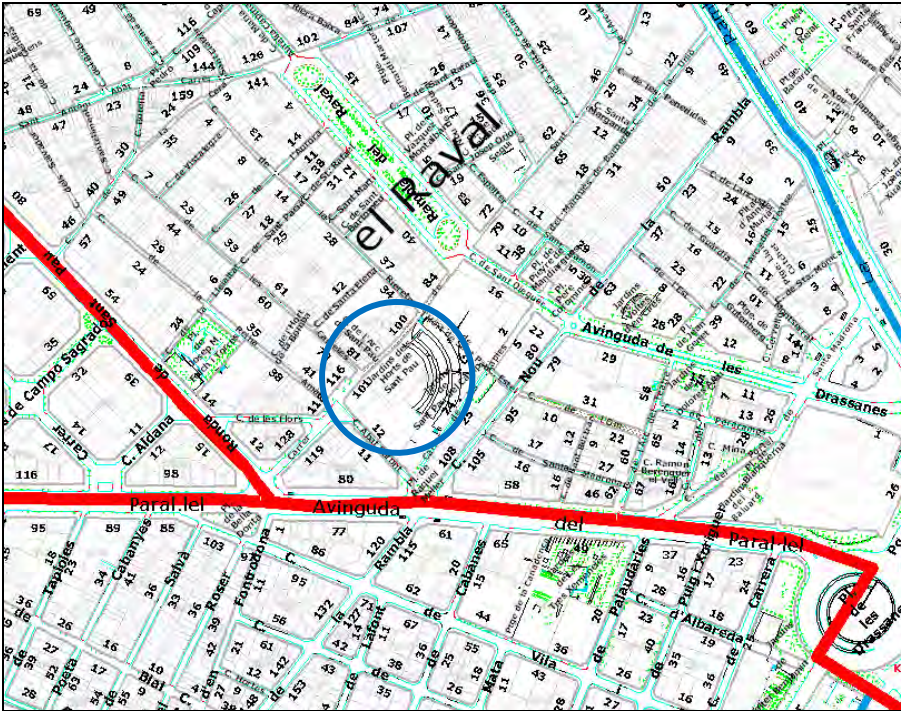
3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Antecedents

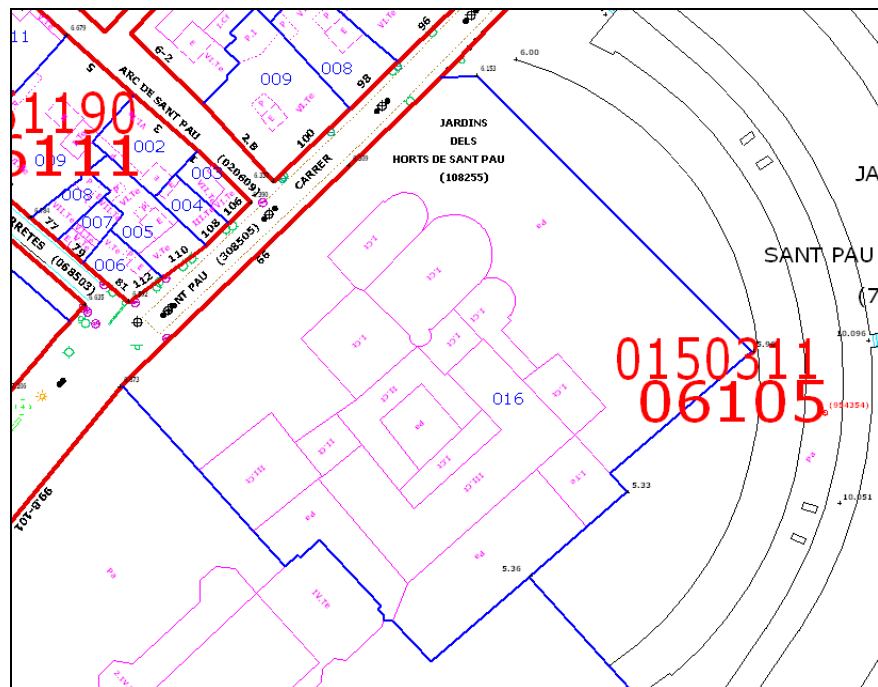
L'indret on es duu a terme l'actuació s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric, ja que es troba relacionat amb un sector històric molt important per a Barcelona. En resum:

- 1.- El solar es troba dins una de les zones pertanyents al *suburbium* de la ciutat romana de Barcelona, a un possible camí d'aquesta cronologia (actual carrer de Sant Pau).
- 2.- Es troba al bell mig del Raval, àrea ocupada des d'època medieval. Existeix documentació on s'observa que aquesta va ser un zona on es varen produir els primers intents de fortificació del barri (c. 1370).
- 3.- Molt proper a l'àrea que ens ocupa hi ha el jaciment prehistòric més important de Barcelona, dels actualment coneguts. Darrerament, prospeccions i excavacions a la zona han documentat l'extensió d'aquest jaciment en una gran zona del barri. És possible la seva localització en aquest sector.
- 4.- L'any 1997, amb motiu de la redacció del projecte de restauració del monument, es van plantejar dues cales de sondeig per tal de conèixer la potència estratigràfica i les característiques de les estructures anteriors a la construcció del Convent.
- 5.- L'església de Sant Pau del Camp i els Jardins dels Horts de Sant Pau són Bé Cultural d'Interès Nacional i estan inclosos al *Pla Especial de Protecció del Patrimoni arquitectònic i Catàleg del Districte 1 – Ciutat Vella, Raval*, amb el nivell de protecció A, núm. element 64. Planejament: 7a.

6.- Està inclosa al Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric- Artístic de la Ciutat de Barcelona del 1979: Categoria A, cap. I (fitxa núm. 759); Monument Històric Artístic d'Interès Nacional, RO 18/7/1879, Gac. 30/7/1879.

A dalt ubicació de la intervenció encerclat en blau i a la dreta emplaçament del monestir

Les obres d'acondicionament dels nous espais a l'Edifici Annex del conjunt de Sant Pau del Camp requerien una afectació del subsòl i atesos als antecedents arqueològics existents en zones immediates, les administracions i entitats implicades, Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona i el BISBAT DE BARCELONA, acordaren la realització d'una intervenció arqueològica preventiva per tal de determinar l'existència o no de restes arqueològiques i la seva entitat al subsòl de la zona afectada.

Per aquest motiu es va demanar el preceptiu permís d'intervenció arqueològica a la Generalitat de Catalunya. La resolució sobre aquesta petició autoritzà la intervenció arqueològica, entre els dies 26 de febrer i 22 de març de 2013 amb una pròrroga entre els dies 1 i 19 de juliol de 2013 i com a intervenció portada a terme a la ciutat de Barcelona el codi 012/13, essent dirigida per l'arqueòloga Júlia Miquel i López i gestionada per l'empresa AKHESA, S L.

La intervenció venia motivada per la realització del fossat de la caixa per a un ascensor, la retirada de l'enllosat original per col·locar noves instal·lacions i serveis, i col·locació d'un nou paviment. A més era previst fer el control del repicat de les parets de la "Sala de Catequesi" situada al costat del claustre. Aquests treballs s'engloben dins del **Projecte bàsic de reforma interior de l'edifici annex a l'església de Sant Pau del Camp (carrer Sant Pau, 101)**.

Notícies històriques²

El Monestir de Sant Pau del Camp és un conjunt monàstic que tradicionalment té uns orígens alt- medievals però amb evidents vestigis d'orígens anteriors. Destaca del conjunt actual el temple i el claustre ambdós bones mostres de l'arquitectura romànica del segle XII i XIII. El conjunt monàstic s'ha vist molt alterat, mantenint

² Notícies històriques extretes de la memòria presentada per ACHON I CASAS, Oriol- LAGES TONET, Andrea (2010) **Memòria de la intervenció arqueològica al c/ Sant Pau, 99, Horts de Sant Pau del Camp**. Inèdita

l'estructura original tan sols en l'església i el claustre. L'església de Sant Pau del Camp i els Jardins dels Horts de Sant Pau són Bé Cultural d'Interès Nacional i estan inclosos al Pla Especial de Protecció del Patrimoni arquitectònic i Catàleg del Districte 1 – Ciutat Vella, Raval, amb el nivell de protecció A, núm. Element 64. A més, està inclòs al Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric- Artístic de la Ciutat de Barcelona del 1979: Categoria A, cap. II (fitxa núm. 100); C, VI, tipus III Conjunt c. Boqueria.

L'indret on s'ha dut a terme l'actuació s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric. Tal com indica la legislació de patrimoni, d'acord amb l'article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del 8 patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, qualsevol actuació que impliqui una afectació del subsòl està condicionada a una actuació arqueològica preventiva, per tal de documentar i valorar les possibles restes conservades.

Les característiques geogràfiques del pla on es localitza Barcelona la van afavorir com a capital i la van transformar en un lloc adient per d'instal·lació de grups humans des d'èpoques prehistòriques. Se situa a la zona de confluència dels dos gran eixos de comunicació que travessen en direcció Nord- Sud la Catalunya central (el riu Llobregat, i l'eix format pels rius Besòs, Congost i Ter) i entren a la ciutat a través del congost de Martorell i del coll de Finestrelles (sota el turó de Montcada), respectivament.

El Raval, barri de Barcelona situat entre la Rambla i la Ronda Sant Pau, on es localitza el cenobi de Sant Pau del Camp, no sempre va existir com a tal, sent en èpoques anteriors a la nostra, una zona de conreus i horts amb elevada presència de rieres i estanys, situada a les afores de Barcelona. Foren justament aquestes característiques rurals les que van donar nom a l'indret.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al C/ Sant Pau, 99. Monestir de Sant Pau del Camp. Edifici Annex. (Codi 012/13)

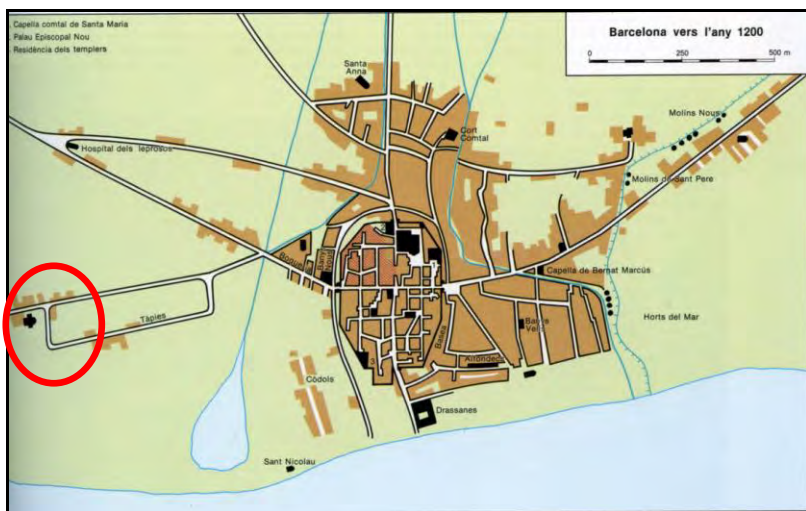
En època romana, aquest indret es trobava situat al *suburbium* de la colònia *Iulia Faventia Paterna Barcino* - , fundada al segle I a.C, com a centre administratiu dels ciutadans de la Laietània, en època d'August - fora de les muralles que protegien la ciutat i molt a prop del camí que duia al Montjuïc i a les vies que anaven al Llobregat. D'aquesta època existeixen registres arqueològics varis que corroboren la ruralitat de la zona, com són la presència d'una vil·la romana que es dedicava a la producció agrícola. Destaca igualment les diferents troballes de diversos enterraments associats a una gran necròpolis tar-do- romana - com sabem, els enterraments romans acostumaven a realitzar-se fora de les ciutats, al llarg dels camins que hi portaven-. De les troballes esmentades en parlarem detalladament més endavant.

Plànol de Barcelona vers l'any 1000 segons Phillip Banks.

Remarcat en color vermell la situació de l'excavació.

(Font: Catalunya Romànica)

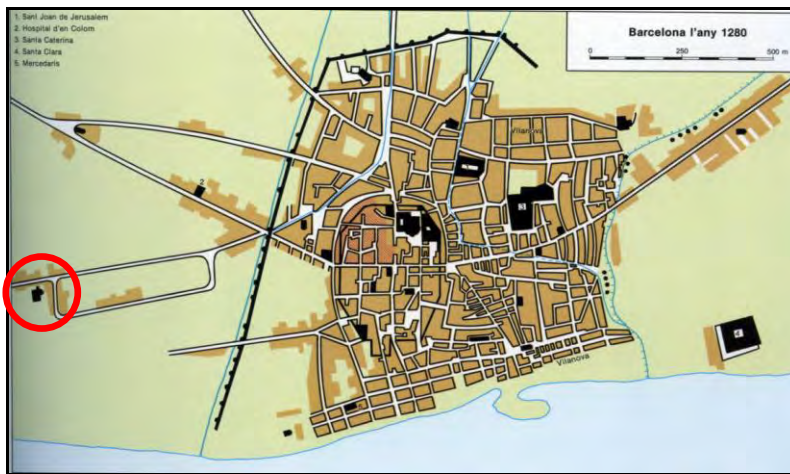

Plànol de Barcelona vers l'any 1200 segons Phillip Banks.

Ubicació de l'excavació remarcat en color vermell.

(Font: Catalunya Romànica)

La bonança agrícola, el creixement econòmic i de la importància política de la ciutat entre els segles XI i XII es traduí en l'augment de la densitat poblacional dins del perímetre de la muralla romana del segle IV i a la formació de *viles noves* al voltant de la ciutat romana, com son les *viles noves* del Pi, dels Arcs, de Sant Cugat i de Sant Pau. Aquestes tenien una base agrícola i ramadera. Les *viles noves* de Santa Maria i de la Bòria, tenien un caràcter comercial, pesquer i portuari. Aquestes barriades suburbials foren incloses definitivament a la ciutat, amb la construcció d'un nou perímetre emmurallat al segle XIV.

Plànol de Barcelona vers l'any 1280 segons Phillip Banks.

Ubicació de l'excavació remarcat en color vermell.

(Font: Catalunya Romànica)

L'any 1358 el rei autoritza al Consell de Cent a construir unes noves muralles, s'inicien les obres el 1359. Aquestes muralles marcaran la configuració del Raval, és a dir el conjunt d'habitatges, horts i convents que s'agrupaven fora del recinte emmurallat construït al segle anterior i la seva evolució posterior. A partir d'aquest moment Barcelona presenta fins a tres recintes emmurallats, si bé el primigeni ja estava plenament alienat.

En el segle XIV, la zona del Raval, aleshores anomenat *Vilanova de Sant Pau* va quedar inclosa a la ciutat a través de la construcció d'un nou sector de la muralla - *Muralla de Pere III*-. Aquesta mesura destinada a protegir la població, aportar més seguretat a la zona, i recaptar els impostos que ella generava, va produir el desviament dels torrents per la part exterior de la muralla i la dessecació dels aiguamolls existents. Afavorint així, la progressiva urbanització de l'indret.

S'observa la importància del desviament dels torrents per el desenvolupament poblacional del nostre indret, ja que les maresmes abans presents a la zona la feien en una zona tal vegada insalubre, que afavoriria els conreus però no tant, la instal·lació de vivendes residencials, motiu pel qual, la població es concentrava majoritàriament a la zona nord-est de l'àrea emmurallada. Comença aleshores l'ocupació dels terrenys continguts a les vies tradicionals que anaven a Montjuïc, al Llobregat, a Santa Eulàlia de Provençana i a Molins de Rei, actualment fossilitzades als carrers Sant Pau, Hospital, Carme i Tallers. Malgrat això, al segle XVI, la majoria dels terrenys encara eren destinats a horts. Aquest passat agrícola perviu encara residualment en l'existència d'una àrea d'horts, coneguts com a Horts de Sant Pau, situats al costat del temple actual.

Plànol copiat el segle XIX d'un original anònim de 1697. En aquest es poden apreciar els recintes emmurallats dels segles XIII i XIV.

Encerclat en vermell la zona de la intervenció.

(Font: MUHBA)

A partir del segle XIX, la revolució industrial, el creixement demogràfic i econòmic provoquen el retrocés de l'explotació agricultura de la zona. El Raval pateix llavors una profunda transformació, ja que aquí s'instal·la una bona part de l'indústria tèxtil de Barcelona i aquí es construeixen les residències populars. la qual cosa s'ha conservat fins els nostres dies. Aquest creixement de la ciutat no es podia dur completament a terme mentre existís la muralla, motiu pel qual la van començar a enderrocar al l'any 1854. En 1860 s'aprova el Pla de l'enginyer Ildefons Cerdà per tal d'utilitzar els espais buits mes enllà de la línia de contenció construïda a l'època medieval i començar l'eixamplament de la ciutat segons una trama quadriculada i

de carrers amples que pretenia ampliar-se i annexar les petites poblacions veïnes. Ja als anys noranta del segle XX, dins del Pla de Millores dut a terme per les autoritats municipals, la fisonomia del barri va canviar notablement amb la construcció de la Rambla del Raval, obra que pretenia descongestionar un sector de la ciutat amb seriosa manca de espais oberts. En aquest moment s'inicia un intens procés de intervencions arqueològiques sovint vinculades a esmentat Pla, complementades per d'altres, sense relació amb ell.

Plànol de l'arquitecte municipal de Barcelona Josep Vila i Mas l'any 1847. On es pot veure l'increment urbanístic del Raval. Encerclat en vermell la zona de la intervenció. (Font MUHBA)

Respecte al monestir de Sant Pau en particular, diversos autors es posen d'acord en situar els seus inicis històrics abans del segle X³.

Els dos capitells de marbre i altres elements aprofitats en la portada de l'església actual fan pensar a la possible existència d'un altre edifici religiós en el lloc on es situa ara l'església actual. Per corroborar aquesta possibilitat existeixen dos fets:

³ PLADEVALL Antoni, 1992, pàg. 217.

- la troballa de la làpida del compte Guifré- Borrell l'any 1596 i de l'urna sepulcral. Aquets van fer suposar que la fundació del monestir inicial es va realitzar abans de l'any 911 d.C. per l'esmentat compte;
- la referència a una església de Sant Pau en una confirmació de bens al monestir de Sant Pere de les Puelles.

La falta de documentació relativa al monestir abans del 911, es relaciona freqüentment amb la invasió de la zona per Almansur a l'any 985. La situació del monestir fora de l'àmbit de protecció de les muralles el faria més propens a l'acció dels atacs àrabs. En context general, aquesta incursió i d'altres ràtzies van afavorir el reforç del sistema defensiu de la zona. Aquest moments es reflecteix a les torres defensives situades a àrees properes al nucli emmurallat, com son la torre Rodona de les Corts, la torre vella del Laberint d'Horta, o d'altres com la de Sarrià i la de Provençals.

Portal d'entrada a l'església amb els capitells i impostes d'època visigòtica

La segona fundació del monestir sembla remuntar a l'any 1117, ja que segons consta a la làpida sepulcral de Guillem de Bell-lloc de 1307, Gueribert Guitard i la seva esposa Rortlendis havien fundat i ofert el monestir de Sant Pau a la Santa Seu. Encara que aquest vincle li donà molta autonomia, en una primera fase, Sant Pau estava sota la jurisdicció del monestir de Sant Cugat del Vallès. Es aquest moment, entre els segles XII i XIII, el monestir sembla consolidar-se i es construeix

el seu claustre, així com una nova sala capitular i un nou dormitori. Vers el 1506 es vincula a l'abadia de Santa Maria de Montserrat, de la qual es desvincula al 1593. A la primera dècada del segle XVII el cenobi s'uneix a l'abadia de Sant Pere de Portella, al Berguedà, motiu pel qual passen a viure aquí de forma gairebé habitual els abats ara intitulats de Sant Pere de la Portella i Sant Pau del Camp. A finals d'aquell mateix segle, el monestir de Sant Pau compta amb la presència del noviciat i el col·legi de la Congregació Claustral Tarraconense a la qual està vinculat el monestir des de 1594. L'any 1710 s'edifica una nova residència abacial.

Una nova invasió, la de les tropes napoleòniques, resultà en la seva transformació en hospital militar. El monestir s'exclaustra temporàriament entre 1820 i 1824. Però el 1828 els monjos tornen al monestir, encara que per poc temps, ja que set anys després, el monestir es exclaustrat definitivament. L'any 1834 hi ha notícia que el convent de Sant Pau fou seu d'un dels hospitals provisionals habilitats arrel de l'epidèmia de colera⁴.

El conjunt de Sant Pau del Camp segons una foto de Gaietà Barraquer publicada a "Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX", 1894. (extret de la pàgina web: <http://monestirs.cat>)

⁴ Ausín Hervella, Josep Lluís. **Hospitals provisionals a la Barcelona del segle XIX. Les crisis sanitàries**. Barcelona 2002. Publicacions UB.

A mitjans del segle XIX l'estat s'apropia del cenobi i el transforma en caserna. Llavors es succeeixen una sèrie d'esdeveniments i accions que transformen l'edifici i les seves dependències, arribant a l'extrem de realitzar un projecte per demolar l'església i fer-ne una de nova. Fou gràcies a l'Associació d'Excursions Catalana i a Víctor Balaguer, escriptor i polític català de la Renaixença, que l'any 1879 el monestir fou declarat Monument Nacional. S'inicien les obres de restauració del conjunt monàstic - que s'acaben en 1908 - al mateix temps que s'inaugura la capella del Santíssim situada a l'antiga Sala Capitular. Malauradament, l'església i la rectoria son incendiades durant la Setmana Tràgica i restaurades després el 1922, moment en el qual també s'enderroca una capella del segle XVII situada a la banda oest de la entrada del temple. A l'any 1927 s'enderroca una part de les dependències monàstiques i del col·legi de la Congregació Claustral que havien servit de caserna, per tal d'edificar-hi el grup escolar *Collaso i Gil*, fet per l'arquitecte J. Goday entre els anys 1930 i 1932.

Àbsides de l'església. Josep Salvany, 1918. Biblioteca de Catalunya. Fons Josep Salvany.
(extret de la pàgina web: <http://monestirs.cat>)

El conjunt es novament afectat durant la guerra civil. Quatre anys després s'inicien les obres de restauració que es complementen als anys successius. Des de llavors, l'edifici va ser objecte de diverses intervencions de restauració que pretenen conservar-lo, mantenir-lo i estudiar-lo.

Tasques arqueològiques prèvies

La primera notícia històrica sobre l'existència de restes arqueològiques a la zona de Sant Pau del Camp data de l'any 1931 quan es localitzen uns fragments de ceràmica Sigillata africana A, Sigillata Hispànica i una sivella de bronze d'època visigòtica⁵ fent uns moviments de terres.

En 1969 apareix una tomba romana individual, en concret es tracta d'una tomba de *tegulae* a doble vessant localitzada en el recinte del monestir⁶.

Més tard, entre els anys 1988 i 1990, als solars situats darrera de l'església de Sant Pau del Camp, es va realitzar una campanya arqueològica preventiva efectuada pel Servei d'Arqueologia de la Ciutat (SAC) a les obres d'execució d'un aparcament, que van tenir com a resultat el descobriment de les restes d'una *vil·la* suburbana romana amb una cronologia situada entre els segles I–III d.C., amb una àrea destinada a emmagatzemament i en contacte amb ella, una necròpolis romana amb tombes de *tegulae*, de les quals s'excaven vint⁷. Es va localitzar també un assentament de l'edat del Bronze.

L'any 1997, l'arqueòloga Anna Monleón va realitzar dues cales de prospecció arqueològica, una, a l'ala del claustre del cenobi, i l'altre, tocant a l'absis central de la capçalera de l'església. En aquesta última es localitza un mur de factura moderna amb dues fases constructives, en direcció NO-SE i que es reflecteix en els *Quarterons* de Garriga i Roca, que s'associa a l'ús militar que va sofrir el monestir. Aquest mur es va desmuntar. També es documenten tres enterraments

⁵ Tarradell, 1975, 122; Granados 1991, 159.

⁶ Fàbregas Espadaler. 2003, 5

⁷ Granados 1991, 159; AAVV 1993, 108.

in situ, un delimitat per una coberta de *tegulae*, un segon delimitat per una cista amb coberta de pedra i l'altre no tenia cap tipus de coberta. Es van relacionar amb la necròpolis romana ja documentada en excavacions anterior. Cap d'ells es va excavar.

El mes de maig de 2007 es va executar una rasa als Jardins del Horts de Sant Pau, a la part posterior de l'església de Sant Pau, per tal de fer la instal·lació de un nou tram de canalització d'aigües per el monestir. Durant l'execució de l'esmentada rasa es van trencar dos murs conservats al subsòl dels jardins. Donat que no hi havia cap document que autoritzés l'obra, un Inspector d'Obres del districte de Ciutat Vella va ordenar tancar-la.

Amb motiu de la represa de les obres d'actuació urbanística que implicaven trobar i reparar el tub de canalització suposadament instal·lat a l'any de 2007, es va realitzar la intervenció arqueològica als Jardins dels Horts de Sant Pau, dividida en tres fases entre març i abril de 2010 i dirigida pels arqueòlegs Oriol Achón i Andrea Lages.

Projecte bàsic de reforma interior de l'edifici annex a l'església de Sant Pau del Camp, c. Sant pau, 101

Antecedents

La present intervenció arqueològica ve motivada per una sèrie de fets irregulars que es van realitzar durant les tasques d'adequació de l'edifici annex a l'església de Sant Pau del Camp i que seguidament es detallen, tal i com ve expressat al Projecte d'Intervenció Arqueològica (PIA) realitzat el febrer de 2013⁸:

En sessió de 19 de desembre de 2012, la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural de la Ciutat de Barcelona va acordar, per unanimitat, aprovar el *Projecte*

⁸ Carrer de Sant Pau, 99. Monestir de Sant pau del Camp- Edifici Annex. Districte de Ciutat Vella. Barcelona (Barcelonès). Projecte d'Intervenció Arqueològica. Codi:012/13. Febrer, 2013. Servei d'Arqueologia.

bàsic de reforma interior de l'edifici annex a l'església de Sant Pau del Camp, c. Sant Pau, 101, amb les següents condicions:

*Un cop valorada la proposta i vist l'informe de la ponència, la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural de la Ciutat de Barcelona acorda, per unanimitat, **APROVAR** el Projecte bàsic de reforma interior de l'edifici annex a l'església de Sant Pau del Camp (c. Sant Pau, 101) amb la condició que es dirà i amb el benentès que s'aportaran els detalls constructius del paviment de l'accés, de la vorera de pedra natural al voltant de l'església i la ubicació dels armaris de connexió d'instal·lacions d'electricitat i telefonia a la tanca del recinte, per a vist-i-plau dels serveis tècnics, prèviament a l'adjudicació de les obres.*

CONDICIÓ:

Totes les fases de l'obra que comportin remocions del terreny (l'execució del fossat de l'ascensor i les obres a l'exterior) es faran amb seguiment arqueològic que haurà de ser degudament autoritzat per la Direcció General del Patrimoni Cultural segons preveu el Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arquitectònic i arqueològic de Catalunya. Es recorda que la detecció de restes d'interès arqueològic, ja siguin estructures d'habitació, funeràries o d'altres, podrà comportar la necessitat de realitzar una excavació arqueològica en extensió de manera prèvia per a la sol·licitud de tractament de restes corresponent."

El dia 15 de gener de 2013 el Servei d'Arqueologia de Barcelona va rebre per correu electrònic la notificació que s'havien de realitzar les obres a l'església de Sant Pau del Camp, i s'adjuntava un arxiu amb la planta de les obres que s'havien de realitzar i l'acotació dels rebaixos de terra previstos. Així mateix, s'indicava el repicat parietal que s'havia de realitzar a la sala 3, catequesi, i a l'arxiu. El correu electrònic el remetia la Sra. Noemí García Jaén, de l'empresa URCOTEX I., SL, com a Cap d'Obra.

Amb aquestes dades es va redactar el Projecte d'Intervenció Arqueològica (PIA)⁹ corresponent, que es va enviar a la constructora el dia 17 de gener.

A continuació es detallen els treballs que és previst realitzar dins del *Projecte bàsic de reforma interior de l'edifici annex a l'església de Sant Pau del Camp (carrer Sant Pau, 101)*, i que estaven contemplats en aquest PIA. Aquests treballs eren

⁹ El projecte d'intervenció arqueològica que es menciona no es va arribar a tramitar, ja que en una inspecció realitzada al lloc el dia 29 de gener es va detectar que s'havien realitzat rebaixos de terres sense l'autorització pertinent. Aquests fets es descriuen a la pàgina següent. El dia 01/02/2013 es va lliurar al registre d'entrada dels Serveis territorials de Cultura l'informe corresponent a dita inspecció.

els que inicialment estaven previstos en el projecte suara esmentat, i que van ser aprovats per la Comissió de Patrimoni. El projecte contemplava realitzar:

1. Fossat de la caixa per a un ascensor amb unes mides d'1,55 x 1,45m, i una profunditat d'0,55m, al costat del despatx parroquial de l'edifici annex.
2. Retirada de l'enllosat de pedra original per instal·lar els serveis de comunicació i electricitat a l'espai exterior davant de l'entrada de l'edifici annex.
3. Substitució d'una làpida original enfront de l'entrada de l'edifici annex.
4. Col·locació d'un nou paviment a l'entrada de l'edifici annex: retirada del paviment sobre elevat (+0,15m) i excavació de 0,10m per col·locar el nou paviment.
5. Cales d'1 metre d'alçada al recobriment de les parets de la sala de la catequesis i de l'arxiu. S'haurà de fer el repicat sota control arqueològic d'aquests recobriments en el moment que es realitzin les cales, i documentar gràficament els possibles paraments originals d'aquest espai.

Dins d'aquest primer PIA, el Servei d'Arqueologia de Barcelona va afegir, tenint en compte els treballs a realitzar, les mesures mínimes necessàries per garantir la documentació arqueològica d'aquestes tasques, mesures que es detallen a continuació:

- En el punt número 2 caldrà documentar gràficament els enllosats originals del paviment d'accés (tal i com s'expressa en les condicions acordades per la Comissió de Patrimoni Cultural de la Ciutat de Barcelona) i, posteriorment, tornar-ho a col·locar en la seva posició original.

- Qualsevol altra cala que es faci en els recobriments de les parets interiors de l'edifici també caldrà fer el seu repicat sota control arqueològic i documentar gràficament els paraments descoberts.

Fets

El 24 de gener, mitjançant un correu electrònic, es confirma el nom de l'empresa d'arqueologia que s'havia d'encarregar d'executar el projecte d'intervenció arqueològica, en aquest cas, l'empresa Akhesa, SL. El 28 de gener es va trametre un nou correu electrònic a la Sra. Noemí García reclamant les dades de la promoció i de la propietat de l'obra per a poder redactar la documentació que s'ha de lliurar a la Generalitat per a l'obtenció del permís d'excavació. Finalment, se'ls va enviar els documents el dimarts 29 de gener per què gestionessin les seva signatura, i així s'iniciava el procediment administratiu per obtenir el permís d'excavació arqueològica atorgat des del Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya.

El mateix dia 29 de gener la constructora es posar en contacte amb el Servei d'Arqueologia de Barcelona amb la finalitat de corregir un error que havien detectat en el document de sol·licitud de permís d'intervenció arqueològica. Durant la conversa telefònica la Sra. Noemí García, actuant com a Cap d'Obra, va informar que l'obra ja estava començada. Immediatament el Servei d'Arqueologia de Barcelona va realitzar una inspecció. En dita inspecció, que es va notificar a la Sra. Noemí Garcia, hi va assistir l'arquitecte Josep M Riera, com a representant de l'Arquebisbat de Barcelona, i l'encarregat de l'obra. Durant aquesta reunió es constata que en tot allò que afecta al subsòl s'hi ha estat treballant, com a mínim, des de la setmana passada. La majoria dels treballs previstos en el PIA ja havien estat realitzats parcial o totalment, a excepció dels repicats dels revestiments dels mur de l'arxiu i de la catequesis, a més del fossat del ascensor.

Immediatament, un cop finalitzada la inspecció es va demanar aturar totes les obres que afectessin al subsòl de l'edifici ni es fes el repicat dels murs previstos a la Sala 3 (Catequesi i Arxiu) fins a rebre indicacions de la Direcció General.

Vistos els fets exposats, considerem que no es pot tramitar el projecte d'intervenció arqueològica en els termes que es va redactar en primera instància i, per tant, s'ha procedit a redactar les modificacions oportunes fent esment a l'obra ja executada.

Treballs a realitzar

A continuació es detallen els treballs que és previst realitzar, les mesures correctores pertinents, a més d'aquelles tasques incloses al primer PIA i que no es van executar:

- Fossat de la caixa per a un ascensor amb unes mides d'1,55 x 1,45m, i una profunditat d'0,55m, al costat del despatx parroquial de l'edifici annex.
- Cales d'1 metre d'alçada al recobriment de les parets de la sala de la catequesi i de l'arxiu. S'haurà de fer el repicat sota control arqueològic d'aquests recobriments en el moment que es realitzin les cales, i documentar gràficament els possibles paraments originals d'aquest espai.
- Excavació de dues rases per instal·lar les canalitzacions de desguàs a l'exterior de l'església de Sant Pau del Camp. La primera rasa es localitza a l'exterior de la capçalera de l'església, transcorrent al voltant de l'absis central i d'ambdós laterals, amb una profunditat

d'0,30m¹⁰. La segona rasa es localitza a la part exterior de l'accés de l'edifici annex.

- Qualsevol altra cala que es faci en els recobriments de les parets interiors de l'edifici també caldrà fer el seu repicat sota control arqueològic, i documentar gràficament els paraments descoberts

La rasa que s'ha de realitzar a l'exterior de la capçalera de l'església ja es va intentar executar en la intervenció de l'any 2010, dirigida per Oriol Achón i Andrea Lages. Amb tot, la rasa no es va acabar, ja que es van documentar diverses estructures arqueològiques que encara es conserven al subsòl i restes òssies humanes, que no es van excavar.

Malgrat la previsió actual és de baixar una fondària màxima de 30 cm, caldrà revisar si per damunt del coronament dels murs hi ha espai suficient per a la rasa que es proposa. En el cas que no sigui possible, caldrà documentar les estructures i actuar d'acord a allò que estableix el decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, i sol·licitar, si es considera oportú, el desmuntatge de dites estructures.

¹⁰ El mes de maig de 2007 es va executar una rasa a la part posterior del monestir, als Jardins del Horts de Sant Pau. Un Inspector d'Obres del districte de Ciutat Vella va ordenar tancar l'obra, atès que no hi havia cap document que l'autoritzés ni s'havia demanat permís per a la seva realització. Es va enviar notificació al Subdirector general del patrimoni Cultural de la Generalitat i a la Cap de l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

Durant l'execució de dita rasa es van trencar dos murs conservats al subsòl dels jardins, un dels quals es va poder comprovar, durant la intervenció de l'any 2010, que corresponia a un absis datat entre els segles VII i XI.

La rasa de drenatge que es proposa obrir passaria pel mig del mur de l'antic absis, pel punt que ja havia estat destruït l'any 2007.

Considerem que caldria valorar *in situ* la conveniència o no que aquesta rasa de drenatge passi per aquest lloc.

Si en el decurs d'aquests treballs es localitzen serveis que queden afectats per l'obra prevista i s'han de desviar, caldrà fer el seguiment de l'obertura de les rases corresponents.

En el moment que es localitzin restes arqueològiques es procedirà a la seva excavació acurada i metòdica. Tots els treballs suara esmentats es realitzaran amb seguiment i control arqueològic, a més de documentar gràficament tots els elements constructius que quedin afectats pels treballs a realitzar.

En el cas de localització d'estructures arqueològiques, es valorarà la seva entitat i importància. En tots els casos i en cas d'afectació per l'obra, la conservació, el trasllat o el desmuntatge d'aquestes estructures s'haurà de posar en consideració de la Direcció general del Patrimoni Cultural de la Generalitat d'acord a allò que estableix el Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. Així mateix, abans de decidir qualsevol dels supòsits esmentats més amunt, s'hauran de documentar les estructures localitzades.

Mesures correctores

1.- El paviment de lloses que s'havia d'aixecar en la zona que als plànols està marcada com a "Recepció" s'havia de documentar abans de retirar les lloses. En el moment de fer la inspecció del dia 29 de gener les lloses ja estaven tretes i numerades i les guardaven en un espai habilitat dins la mateixa sala. Caldrà aportar documentació gràfica d'aquest paviment abans i després de l'operació.

2.- S'haurà de fer un sondeig a l'espai de l'entrada de l'edifici annex. En aquest espai era previst fer un rebaix de 25 cm i, en realitat, es va fer de 50 cm i sense control arqueològic. Aproximadament es van extreure uns 9 m³ de terres, comptant l'espai situat sota l'escala.

El sondeig que es proposa és d'un mínim d'150 x 150 x 150 cm, amb la finalitat de conèixer i avaluar l'estratigrafia del lloc. Quan estigui executat, es valorarà la necessitat d'ampliar-lo o no, d'acord al que es dictamini, conjuntament, mitjançant visita a l'obra, des del Servei d'Arqueologia de Barcelona i el Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

3.- S'hauran de fer dos sondejors al costat de les rases realitzades a l'exterior de l'edifici annex. Les mides proposades per aquests sondejors són de 150 x 150 x 100 cm de fondària. Com en el cas anterior, abans de tornar a tapar aquests sondejors, caldrà que els serveis d'arqueologia de les dues administracions avaluïn els resultats.

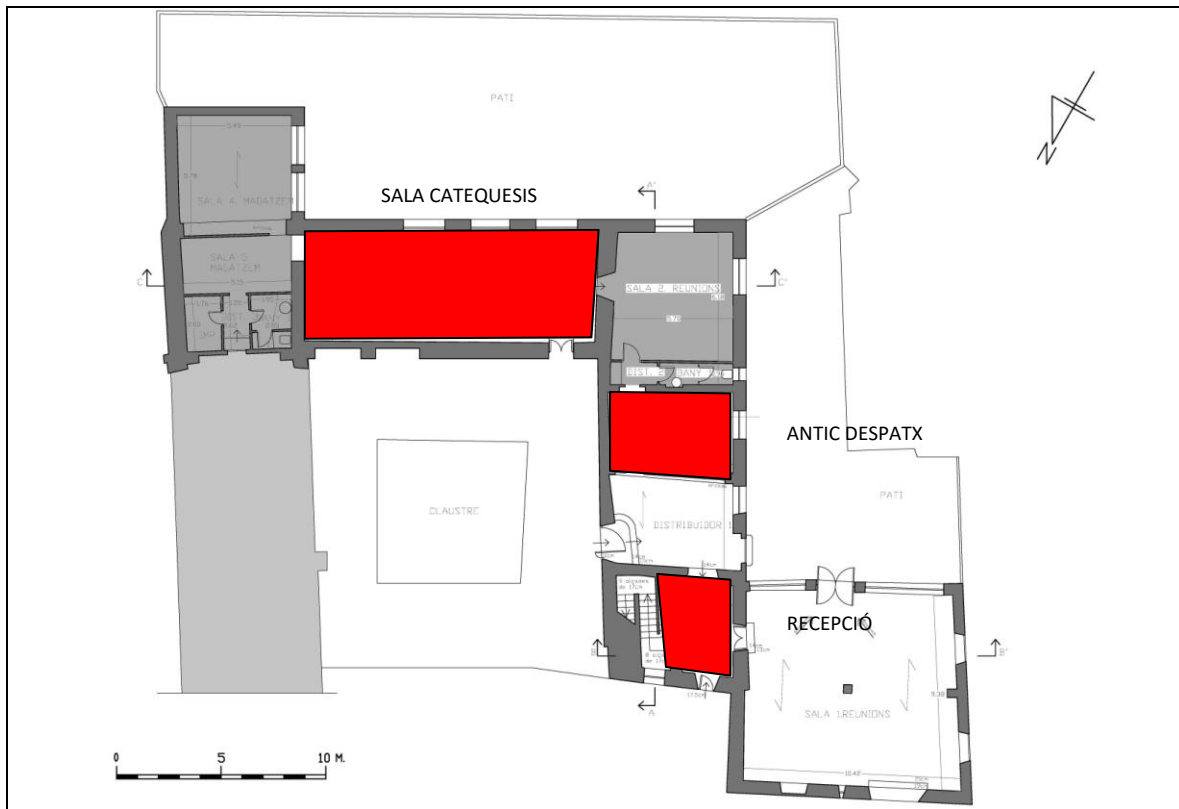
Metodologia

El mètode de registre de les dades que facilita l'excavació és el proposat per E.C. Harris i per A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciments i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Per al registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominats "Unitat Estratigràfica" (u.e.) que individualitza uns de altres. Cada u.e. té una fitxa en la que s'indica: la seva ubicació en el context general del jaciment, la seva ubicació en les plantes i seccions, la seva definició i la seva posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques. Paral·lelament al registre estratigràfic, s'ha dut a terme el corresponent aixecament planimètric i un reportatge fotogràfic en format digital.

4.- TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES

Primera Fase. Cala 1, Cala 2 i Sala de Catequesis

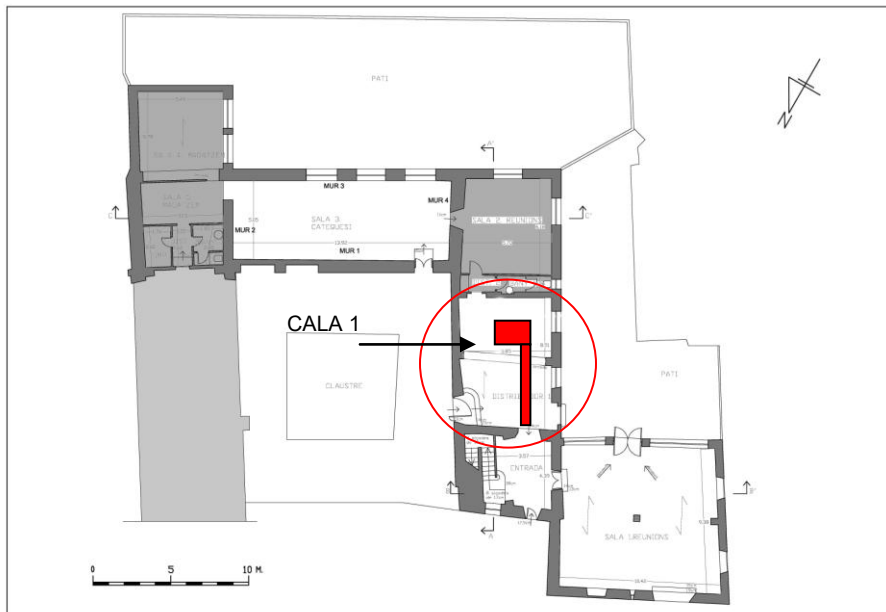
Les tasques arqueològiques, en la seva primera fase d'actuació en el interior de l'edifici annex, s'iniciaren el 26 de febrer de 2013 i seguint les indicacions del projecte d'intervenció es va començar per fer el control i seguiment arqueològic de l'excavació d'un pou per instal·lar el fossat d'un ascensor, així com la documentació d'una rasa de serveis que travessava en sentit longitudinal l'espai conegut com "Despatx" i que anava a la "Sala de recepció" a l'entrada de l'edifici Annex i que prèviament a la intervenció arqueològica havia estat realitzada.

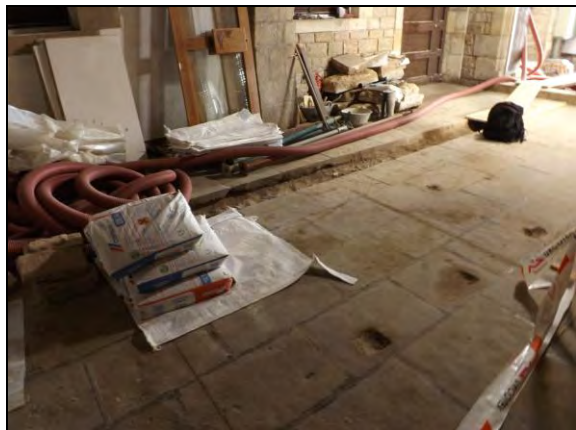
Planta de l'àrea d'intervenció en la primera fase. Marcat en vermell les zones intervingudes en la primera fase

Cala 1

A nivell metodològic es va considerar la excavació del forat de l'ascensor com **Cala 1**. Aquesta cala era situada dins un espai compartimentat en dos que fou reconvertir en un únic àmbit conservant una arcada de mig punt de dovelles. La cala presentava unes mides de 1,75 x 2,40 m. i del seu costat Est partia una rasa per encabir-hi serveis elèctrics que en el moment d'iniciar la intervenció arqueològica ja havia estat excavada i de la qual només es va poder documentar el seu perfil.

Vista de l'àrea d'actuació a l'edifici anexe i marcat en vermell la Cala 1

Dues vistes del sector on s'havia d'excavar la Cala 1 amb la rasa ja realitzada prèviament

Per realitzar el forat d'ascensor es va procedir a extreure les lloses de pedra de Montjuic i mides 60 x 40 cm del paviment (u.e. 100), així com la seva preparació (u.e. 101), trobant a sota un nivell de sorres (u.e. 102), d'uns 8 cm de gruix, que ajudaven a assentar el paviment i la preparació de les lloses.

Vista de la Cala 1 amb el nivell de sorres u.e. 102

Sota aquest nivell de sorres es va trobar un estrat de runa (u.e. 103) d'uns 20 cm de potència i on destaca la presència de diversos fragments ceràmics de cronologia situada dins de contexts del segle XIX.

Vista de l'estrat de runa u.e. 103 abans de la seva afectació

Un cop afectat el nivell de runa es trobà un estrat de reompliment de terra marró fosc de molt poca potència (u.e. 104)

Vista de l'estrat de reompliment u.e. 104

Aquest estrat de reompliment, de molt poca potència (8-10 cm) amortitzava, per una banda, un paviment de formigó lliscat i buixardat amb el dibuix d'una retícula (u.e. 106) que ocupava tota la superfície de la sala i per un altra, situat al quadrant Sud oest, les restes d'un mur (u.e. 105) que ja es trobà espoliat i que conservava una llargada de 80 cm, una amplada de 35 cm i a penes una filada d'alçada. Al costat i paral·lel a les restes d'aquest mur també es documentà les restes d'una claveguera de maons i perfil en U (u.e. 107).

Dues vistes del paviment de formigó u.e. 106

Durant les tasques de neteja i documentació del mur i la claveguera es va poder documentar al paviment u.e. 106 dos forats paral·lels de secció quadrada, que

corresponien a les pollegueres d'una antiga porta d'accés relacionat amb l'espai que en part va ser documentat en excavar la Cala 1.

Dues vistes del mur i la claveguera u.e. 105 i u.e. 107 i els forats de les pollegueres (u.e. 108 i u.e. 109)

Finalment es va netejar i es van prendre fotografies de la rasa que s'havia realitzat sense control arqueològic, per tal de fer constar la seva realització.

Dues vistes de la rasa per serveis soterrats realitzada

Aquesta rasa que travessava tot l'espai fins a l'entrada de l'edifici, seguia una trajectòria de Sud a Nord. Tenia una longitud de 4,90 m amb una amplada de 40 cm i una potència màxima de 60 cm. La seva excavació va permetre observar part de la claveguera u.e. 107 que va aparèixer al quadrant Sud oest de la Cala 1.

Vista del punt de connexió entre la Cala 1 i la rasa on s'observen les restes de la claveguera

Amb la documentació d'aquests elements es va finalitzar la intervenció a la Cala 1. Seguidament es va procedir a protegir els elements amb geotèxtil, donat que s'havia arribat a cota d'afectació, per tal de procedir a l'instal·lació de l'ascensor.

Protecció dels elements amb geotèxtil i tasques d'instal·lació de l'ascensor

afectar la resta de l'estrat d'anivellament (u.e. 200) que encara es conservava *in situ* i que representava uns escassos 3 a 5 cm de potència.

Dues vistes de l'àrea d'actuació amb la situació de la Cala 2 a realitzar

Sota aquest estrat, convertit en superficial (u.e. 200) es va poder documentar un reompliment de terra i pedres de certa mesura (u.e. 201), també d'escassa potència.

Vista del reompliment u.e. 201

Sota el reompliment u.e. 201 es va poder excavar un estrat de terra (u.e. 202) amb força material constructiu romà (*tegulae* i *imbrex*) així com fragments molt petits de ceràmica de cuina africana i vaixel·la de taula (*terra sigillata* indeterminada).

Aquest estrat u.e. 202 amortitzava un seguit d'estructures i elements, començant per les traces d'un possible mur (u.e. 203) bastit amb pedres ben alineades i escairades que van motivar, un cop informada la direcció científica i facultativa de l'obra, ampliar la cala, per tal de poder resseguir l'estructura apareguda.

Dues vistes del mur u.e. 203

L'ampliació de la Cala 2 cap el costat Nord va significar poder delimitar millor el mur u.e. 203, així com detectar l'aparició d'una nova estructura. Tanmateix i per tal

de poder determinar la llargada i orientació del mur u.e. 203 també es va ampliar la cala en el seu perfil Sud.

D'aquesta manera al costat Nord, a tocar el perfil, es va documentar un nou mur (u.e. 204) de trajectòria perpendicular al mur ja aparegut u.e. 203 i que seguia més enllà dels límits de la Cala.

Al costat Oest del mur u.e. 203 es va poder documentar també una estructura (u.e. 205) formada per un bloc de pedra amb la mateixa orientació que el mur u.e. 203 i que presentaven restes d'arrebossat blanc.

Dues vistes dels murs u.e. 203 i u.e. 204 i l'estructura u.e. 205 durant les tasques de delimitació de les estructures

Aquesta estructura, un cop delimitada i netejada, fou identificada com a una tomba (u.e. 205), tot i que es trobava en mol mal estat de conservació i els seus límits no van poder ser determinats donat que anaven més enllà de la cala.

Vista general de la Cala 2 on s'observa a l'esquerra la tomba u.e. 205 pendent d'excavar

A l'altra banda del mur u.e. 203 l'afectació de l'estrat d'amortització u.e. 202 va posar de manifest al quadrant Nord Est de la cala les restes d'un nivell de calç (u.e. 206) molt malmès, que segellava l'espai. Sota es trobà un estrat format per graves (u.e. 207) que un cop afectades es documentà un estrat d'argiles (u.e. 208) que, al seu torn, amortitzaven les restes d'un paviment de calç (u.e. 209) espoliat.

Vista del les restes del paviment de calç u.e. 209

Seguidament les tasques es concentraren en la estructura u.e. 205 que resultà ser una tomba de caixa de lloses, espoliada en època indeterminada, conservant una única llosa i un dels brancals, observant que la resta de l'estructura es trobà més enllà del perfil Nord de la cala. Durant la seva delimitació s'aprofità l'espoli que havia estat objecte per excavar el seu interior trobant un crani, el qual es va deixar *in situ* seguint directrius dels Tècnics del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, així com diversos fragments d'ossos humans sense connexió anatòmica, els quals si van ser recuperats.

Vista genera i en detall de la tomba u.e. 205 amb el crani

Amb la documentació de la tomba u.e. 205 es va donar per acabada la intervenció arqueològica a la Cala 2.

Sobre les estructures documentades es va realitzar un informe demanant el seu reblliment indefinit, el qual fou autoritzat, procedint a fer el control de les tasques de

protecció deguda de les estructures documentades amb geotèxtil i terra, per tal de poder continuar les tasques projectades¹¹.

Imatges del procés de rebliment indefinit de les estructures

¹¹ MIQUEL LÓPEZ, Júlia Informe de rebliment indefinit d'estructures documentades durant la intervenció arqueològica preventiva al carrer de Sant Pau, 99 Monestir de Sant Pau del Camp- Edifici Annex. Informe lliurat el 14 de març de 2013 (inèdit) Registre de entrada:368/0401E

Sala de Catequesi

Les tasques a realitzar en aquest espai van consistir en fer el control i seguiment del repicat de parets de la sala donat que aquesta havia de ser objecte de compartimentació pel seus nous usos.

La metodologia emprada per realitzar l'estudi de la **Sala de Catequesi** pren com a base les característiques de l'objecte d'estudi ja que es tracta de documentar un seguit d'elements no soterrats els quals es poden considerar jaciment arqueològic, segons els paràmetres de la investigació arqueològica actual.

Es tracta d'un fenomen de conservació en alçada d'estructures que, com bé recullen COLL- HUÉLAMO I SOLIAS (1992), ha estat associat a llocs amb una forta continuïtat d'ocupació que ha donat com a resultat que no s'ha produït la colmatació total de les estructures i, per tant, les seves restes es mantenen per sobre del paviment actual.¹² Un cas significatiu el representen els actuals assentaments urbans, exemple clar de continuïtat.

Per tant, un edifici és sempre el producte d'un seguit d'actuacions constructives que es succeeixen en el temps, per tant son susceptibles de ser documentades seguint el sistema de registre de les dades proposat per E.C. Harris i per A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciments i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Donades les característiques del jaciment a estudiar s'optà per establir el registre dels diferents elements documentats de forma individualitzada i prenent com a base els diferents tipus d'unitats constructives.

Per tal d'elaborar un mètode de registre adient es va prendre com a base els estudis realitzats per R. Parenti, del Departament d'Arqueologia i Història de les Arts de la

¹² COLL CONESA, Jaume, HUÉLAMO GABALDÓN, Juana Maria i SOLIAS I ARÍS, Josep Maria (1992) *L'edifici de la inquisició de Cuenca. Avanç a la metodologia desenvolupada al seu estudi arqueo-arquitectònic* dins **Harris Matrix. Sistemes de registre en arqueologia**. Volum 2. Pàg. 77-130.

Universitat de Siena (Itàlia)¹³. El seu sistema de registre es basa en la **USM (Unità Stratigràfica Murària)** que és l'equivalent en vertical a la **unitat estratigràfica** convencional. Parenti considera que el sistema de registre Harris-Carandini es aplicable en arquitectura ja que sobre un edifici es posen de manifest les seves alternances constructives que fan que una edificació s'assembli a una zona arqueològica.

Per tant, Parenti proposa l'estudi estratigràfic d'un edifici en tres nivells:

1.. Determinació del contorn i els grans volums de l'obra, els diferents entramats constructius i els diferents materials de cada cos de fàbrica, els quals s'han de registrar sobre una base planimètrica.

2.- Reflectir les diferents **Unitats Estratigràfiques Muràries** individualitzant-les de tal manera que es pugui determinar la diferència dels aparells constructius, materials, formes decoratives, etc., per mitjà d'una fitxa.

3.- Registre analític de totes les **UEM** que es puguin distingir i caracteritzades pels seus components constructius singulars, com poden ser el tipus d'aglutinant, el seu gruix, les mesures, es a dir, qualsevol informació sobre les tècniques constructives. Al mateix temps es pot aprofundir fins trobar la seqüència estratigràfica dels diferents revestiments del mur.

Finalment Parenti proposa que tota aquesta informació vagi acompanyada de documentació gràfica (dibuixos en planta, alçats, seccions) i fotogràfica.

Prenent com a base aquest i d'altres estudis sobre arqueologia vertical s'ha elaborat un sistema de registre el qual divideix les unitats en dos grans grups: sota la

¹³ PARENTI, R (1996) *Una visión general de la Arqueología de la Arquitectura* dins Luís CABALLERO ZOREDA y Consuelo ESCRIBANO VELASCO (Eds) *Arqueología de la Arquitectura. El método arqueológico aplicado al proceso de estudio y de intervención en edificios históricos*. Pàg. 13-21.

denominació de **Unitats Positives** i **Unitats Negatives** que es desglossen a continuació:

Unitats Positives

Unitats Muràries (MR): Són els murs, paraments, parets, envans, tapials, ...

Portes (PT): Són les obertures practicades als murs per facilitar l'accés, així com els arcs. Comprèn també els elements que la componen (vans, dintells, rebranques, etc.)

Obertures Constructives (OC): Són les finestres i els vans obertes per ventilació i/o il·luminació, com a desguàs i també per utilització desconeguda, forats per bastides, cintres, ancoratges de bigues, ...

Elements de Recolzament i Coberta (EC): Elements de suport o recolzament de les estructures com contraforts, pilars, columnes, arrencament d'arcs, recolzament de bigues, mènsules, bigues mestres i els diferents elements de coberta com arcs, revoltons, bigues, entaulaments, embigats, pisos, sostres, voltes, cúpules, terrats, coberts, etc. Dins aquesta denominació també s'inclouen els pilars, columnes i qualsevol element vertical de sustentació (**PL**).

Elements Domèstics (ED): Amb aquest epígraf es recullen llars, xemeneies, latrines, armaris, fornícules, nínxols. Elements relacionats amb l'emmagatzematge i l'activitat econòmica (sitges, cups, trulls, forns, abeuradors, menjadores, etc). Elements de desguàs (canalitzacions, clavegueres); elements de fonamentació (bancals, sabates, sòcols); elements decoratius (motlures, escultures, escuts). També dins aquesta denominació s'inclouen **Escales (ES):** Sèrie de graons que permeten pujar o baixar d'un nivell a un altre servint com a comunicació dels diferents espais.

Armaris (AR): Espai efectuat a un mur o paret amb un bastiment.

Unitats de Recobriment (UR): Tots els revestiments utilitzats per recobrir una paret o mur o les cares vistes d'un element constructiu com arrebossats, encalats, enfosquits, enlluïts, estucats, pintures, alicatats, enllosats, encintats, etc.

Unitats de Pavimentació (UP): Qualsevol tipus de revestiment que cobreix el sòl d'un edifici, com empedrats, enllosats, rajoles, cairons, terra piconada, etc.

Altres Fets Constructius (AFC): Tots els elements no inclosos als conceptes anteriors, així com tots els de funcionalitat desconeguda o incerta.

Unitats Negatives

Unitat de Trencament (UT): Totes les accions destructives, tant per causa antròpica (noves obertures, remodelacions, reparacions) com per causes naturals (abandó, destrucció, ruptura de l'equilibri físic de les estructures, etc.)

Per al registre objectiu dels elements que es documenten es realitza una numeració correlativa d'aquests, caracteritzant-los amb una fitxa individualitzada. Indicant la seva ubicació en el context general del jaciment, la seva ubicació en les plantes i seccions, la seva definició i la seva posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques.

Aquesta intervenció ha anat també acompanyada d'una sistemàtica documentació gràfica del jaciment, tant a nivell fotogràfic com planimètric.

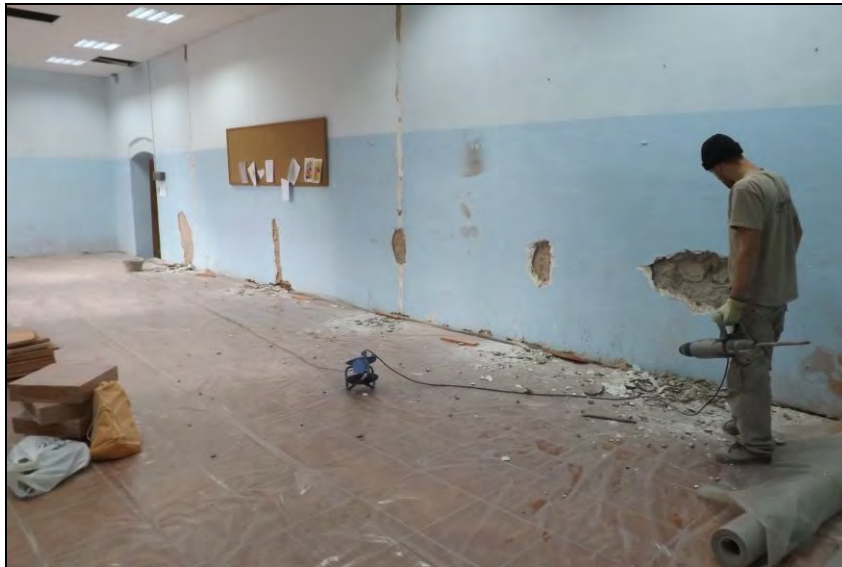
Descripció i anàlisi de la Sala de Catequesi

Es tracta d'un espai rectangular al qual s'hi accedeix per una porta amb arcada de mig punt amb esplandit des de l'ala Oest del claustre.

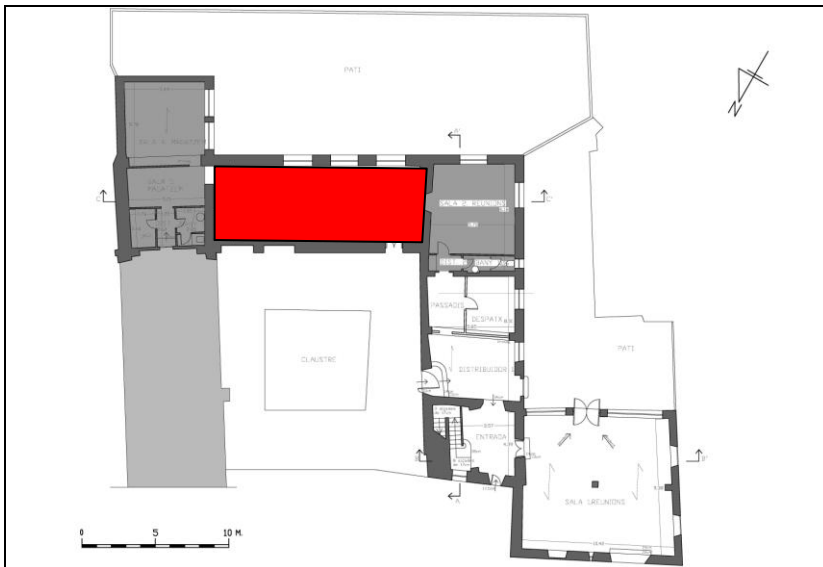
Vista del mur exterior de la Sala on es veu l'accés per la porta des del passadís del claustre

La sala presenta unes mides de 13,92 m de llargada per 5,05 m d'amplada, ocupant un espai de 70,87 m². A part de l'accés des del claustre també s'hi accedeix des de la Sala 2 de Reunions, situada al costat Oest i serveis també de pas per accedir a les Sales 5 i 4 que son magatzems.

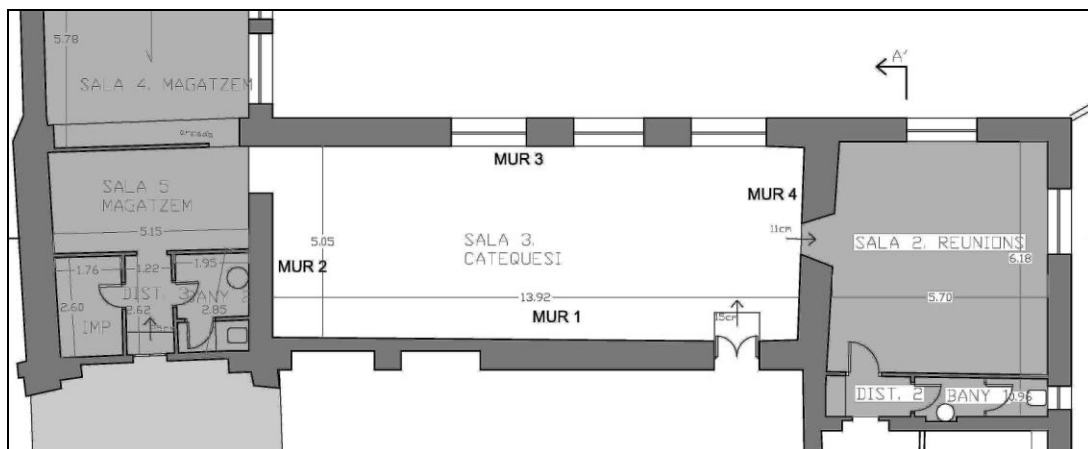

Vista del mur MR 1 des de l'interior de la Sala de Catequesi

A nivell metodològic es va emprar la nomenclatura utilitzada normalment en les tasques d'estudi d'arqueologia vertical. D'aquesta manera es va començar per numerar de forma genèrica els quatre murs de la Sala, donant el número 1, es a dir Mur 1 (**MR 1**) al mur on es troba la porta d'accés a la sala des del claustre i que fou el que es repicà íntegrament. Seguint el sentit de les agulles del rellotge per numerar segueix el **MR 2** que es el mur on es troba la porta d'accés als magatzems; el **MR 3** el mur exterior amb tres finestres que donen al pati del darrere i, finalment, **MR 4** es el mur on es troba la porta de comunicació amb la Sala de Reunions.

Situació de la Sala de Catequesi dins del conjunt de Sant Pau del Camp i detall de l'espai

Registre i descripció dels elements

Unitats Muràries

MR 1: Mur divisor que exteriorment dona al claustre pel seu costat Sud i forma part del tancament Nord de la Sala de Catequesis. Aquest mur ha estat possible documentar-lo en la seva totalitat. Presenta una llargada de 13,92 metres, una alçada fins a sota forjat de 3,70 metres i una amplada de 0,78 metres. Està bastit amb carreus rectangulars, de mida mitjana i petita, ben escairats i formant filades regulars. Conserva els forats de bastides constructives. Es troba tallat per la porta d'accés coronada amb un arc amb dovelles i marcant un accés en esplandit. Aquesta porta, que procedeix del claustre, en origen era més gran i el seu tancament es amb una porta de fusta de doble fulla. També es documenta una finestra quadrada de grans dimensions, actualment tapiada, així com dues portes més, que posaven en comunicació el claustre i que també es troben tapiades. Les dues conserven la seva estructura, una coronada per dovelles formant un arc apuntat i l'altra porta tapiada marcada amb dovelles formant un arc de mig punt. L'estructura d'aquests accessos també es troba reflectit en el pany del mur que dona al claustre. El seu parament es molt unitari i tipològicament es podria enquadrar en època gòtica (segles XIII-XIV).

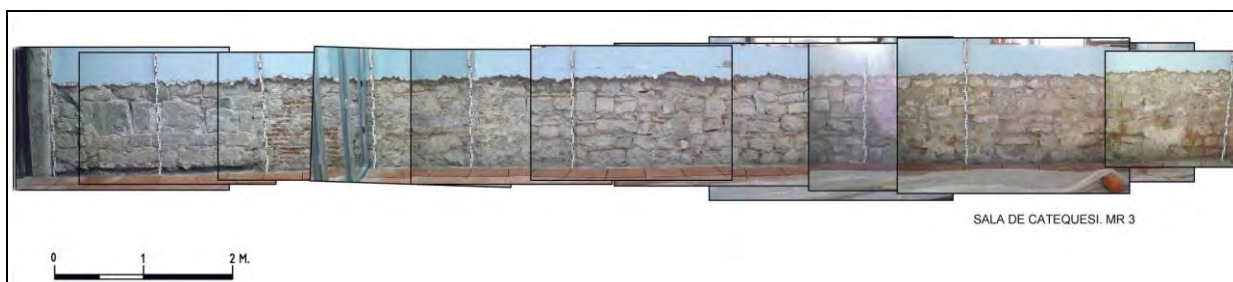

MR 2: Mur Est que es troba situat al costat dels magatzems, fent cantonada amb el MR-1 i el MR-3. Està bastit amb filades de carreus lligats amb morter de calç aèria. La seva meitat més oriental (a tocar amb el MR-3) està bastida amb carreus molt més irregulars, marcant filades mal alineades i amb la presència d'algun maó

l·ligat amb morter de consistència més granelluda. Només es va repicar 1,00 m d'alçada des del paviment. El tram documentat es troba molt alterat per reformes i possiblement es tracti d'un mur bastit durant els segles XVII-XVIII.

MR 3: Mur Sud de façana que dona al pati del darrera. Presenta una llargada de 14,05 metres i a 1,40 metres d'alçada respecte al paviment es troben tres finestrals oberts formant una arcada de mig punt. El seu primer tram, a tocar amb el MR-2, està fet amb filades de carreus de mides grans i petites que semblen tapiar un accés al pati, donat que es tracta de carreus reaprofitats, alguns amb motllures. Segueix un tram fet amb maons que potser marcaria el brancal i segueix el pany de mur documentat amb filades, més o menys regulars de carreus lligats amb morter. Només es va repicar una potència de 1,00 m d'alçada des del paviment. En conjunt el parament en el tram documentat sembla més aviat correspondre al segles XVII-XVIII.

MR 4: Mur Oest que dona a la Sala de reunions i de característiques similars a les del MR-3. Es constata que als costats de l'actual porta es troben uns brancals fets amb maons que demostren que es va rebentar el mur per construir la porta. Només es va documentar un llenç del mur que es va repicar que feia 1,00 m d'alçada des del paviment. El tram documentat es correspon a una cronologia entorn els segles XVII-XVIII.

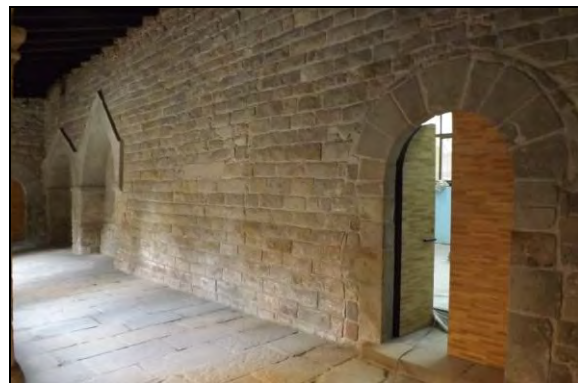

Portes

PT 1: Porta d'accés a la Sala de Catequesi des del claustre i practicada al MR 1. Les seves dimensions són 1,20 metres d'amplada i una alçada màxima de 2,20 metres. El seu tancament es amb una doble fulla de fusta. Pel seu costat exterior es amb una arcada de dovelles de mig punt i per la seva part interior, fent esplandit, es amb una arcada de dovelles de mig punt rebaixat.

Imatge des de l'interior i des del passadís del claustre de la porta PT1

PT 2: Porta tapiada que posava en comunicació el claustre amb l'actual sala de catequesi. Està formada per dos brancals bastits amb carreus rectangulars de pedra bastits en vertical i un coronament amb una arcada ogival feta amb dovelles quadrades de 20 cm de costat. La seva alçada màxima es de 2,80 m fins el paviment actual, tot i que en origen devia ser de 2,40 m, i una amplada màxima de 2,10 m. La porta es troba tapiada amb carreus de grans dimensions formant filades regulars. Conserva restes del marxapeus, marcat tant pel tapiat com pels brancals i que es troba a 0,50 metres de l'actual nivell del paviment de la sala. El tapiat està format per carreus rectangulars de grans dimensions a partir del marxapeus en amunt fent filades regulars i de pedres sense treballar amb un aparell més irregular.

Vista de la porta PT 2 des de l'interior de la sala i vista des del claustre

PT 3: Porta tapiada situada al costat Nord de la PT 2 i que també comunicava el claustre amb l'espai ara ocupat per la Sala de Catequesi. Conserva els dos brancals més definits i el coronament consistent en una arcada de mig punt formada per dovelles, les quals en algun punt van patir reparacions amb maons. Hi ha un possible marxapeus, tot i que es a penes apreciable. Les seves mides conservades són de 2,40 m d'alçada, tot i que en origen devia tenir uns 2,25 m, i

una amplada màxima de 2,15 m. Quan al seu tapiat està format per pedres poc treballades formant filades a la part baixa i carreus millor treballats a partir dels 90 cm sobre el paviment actual, molt embeguts amb morter. El brancal interior dret es troba alterat per un tub de plom d'una canalització en desús.

Vista de la porta PT 3 del MR 1 amb el seu tapiat

PT 4: Porta d'accés que posa en comunicació la Sala de Catequesi amb la zona de magatzems. Presenta dos brancals i llinda arquivada amb dovelles de mides diferents, seguint l'estil de les portes del segle XVII. Les seves mides son 1,25 m de vano interior i una alçada interior de 2,20 m. La porta es de doble batent de fusta i s'obre cap a l'interior del magatzem.

Vista del MR 2 amb la porta PT 4

PT 5: Possible porta tapiada practicada al MR 3 que ve marcada pel seu tapiat amb carreus de grans dimensions re aprofitats, alguns amb motlures i les restes d'un possible marxapeus. Donat que només es va poder documentar un metre d'alçada del mur no es va poder determinar si realment es tracta d'una porta. D'altra banda es troba alineada amb la porta PT 3 del MR 1 i podria marcar, aleshores una zona de pas per accedir des del claustre al pati del darrera.

Detall del MR 3 on s'observa la possible porta PT 5, marcada en vermell

PT 6: Porta moderna practicada al MR 4 de 82 cm d'ample i 2,10 m d'alçada d'una sola fulla, per tenir accés a la Sala de Catequesi des de la Sala de Reunions que es troba al costat. No es una porta original bastida quan es va aixecar el mur. Al repicar el MR 4 s'observa un forat per posar un bastiment i la porta. Sembla que prèviament existí un altra porta o espai de comunicació més ample donat que als costats del bastiment de la porta actual s'observen reparacions en vertical fetes amb maons.

Vista de les reparacions amb maons per omplir l'espai d'una porta anterior de majors dimensions

Obertures constructives

OC 1: Obertura constructiva practicada al MR 1 probablement es tracta d'un forat per encabir-hi un pal o travesser de bastida possiblement realitzat durant algunes tasques de reforma posteriors a la construcció del mur. S'observa que el forat es va engrandir amb l'extracció o pèrdua d'alguns carreus. Te unes dimensions actuals de 40 x 20 cm.

Vista general i en detall del forat OC 1 al MR 1

OC 2: Finestra tapiada de grans dimensions practicada al MR 1. Es de forma quadrada, de mides 1,44 x 1,44 m i es troba a 1,50 m d'alçada respecte al terra actual. Conserva gairebé en la seva totalitat el marc de guix que marcava el vano. La finestra està tapiada de forma poc acurada amb pedres, carreus i filades verticals de maons. S'observa que a 85 cm de l'ampit es conserva part d'un altre marc de guix, que sembla marcar un esplandit que presenta les evidències que en un moment posterior la finestra es va empètitir, sense que es pugui determinar les seves dimensions.

Dues vistes de la finestra tapiada OC 2 al MR 1

OC 3: Forat quadrat de bastida practicat al mur MR 1. Conserva unes dimensions de 30 x 20 cm i per les seves característiques sembla que es va realitzar durant la construcció del mur per tal d'ancorar les bastides.

OC 4: Forat quadrat d'ús indeterminat que es troba al costat de la volta de la porta PT 2 i del qual es difícil establir la seva utilitat. Conserva unes dimensions de 30 cm d'amplada per 36 cm d'alçada es troba adossat a les dovelles de l'arrencada de l'arc ogival de la porta PT 2

Dues imatges on es veu OC 3 i OC 4 al MR 1

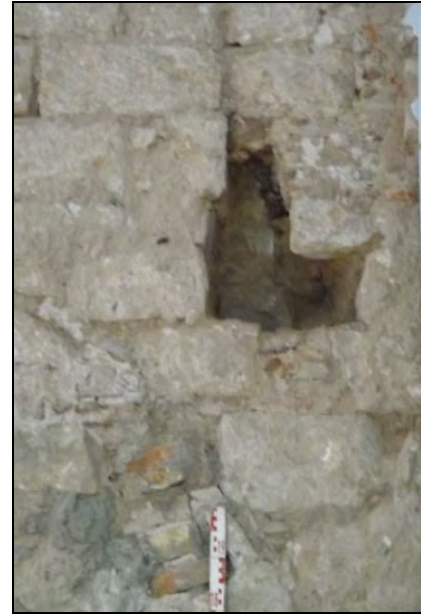
OC 3

OC 4

OC 5: Forat que inicialment devia ser per ancorar un pal de bastida. Es troba a 2,35 m d'alçada respecte al paviment actual. Conserva una forma irregular amb la pèrdua d'alguns carreus i intents de reparació. Té una amplada màxima de 35 cm i una alçada de 45 cm.

Vista general i en detall del forat OC 5

OC 6, OC 7, OC 8

Aquestes tres obertures constructives corresponen als tres finestrals moderns que s'obren al MR 3 i que per la seva alçada no formen part de la secció del mur que fou repicada. Es troben a 1,30 m d'alçada respecte al paviment actual i tenen una llum de 1,99 m d'amplada (OC 6) 1,86 m (OC 7) i 1,99 m també d'amplada (OC8),

Vista en perspectiva amb el MR 3 a la dreta amb els finestrals moderns

Elements de Recolzament i Coberta (EC)

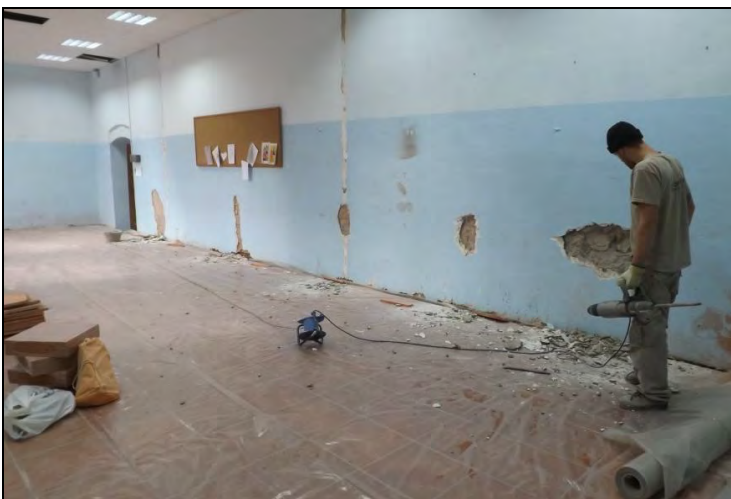
EC1: Arrencament d'una volta de maons que ocupa la meitat Nord del mur MR1 sobre les portes tapiades i que cobria part de l'espai de l'actual Sala de Catequesi en sentit transversal.

Vista de les restes d'arrencament de la volta de maons (marcat amb la fletxa vermella)

Unitats de recobriment (UR)

UR 1: Pintura de color blau celeste que es troba en MR 1, MR 2, MR 3 i MR 4

Els murs pintats de blau de la sala

UR 2: Capa de guix de preparació present a tots els murs de la sala. La capa té uns 3 cm de gruix, present en MR 1, MR 2, MR 3 i MR 4

UR 3: Arrebossat de ciment de tonalitat fosca, present en tot l'espai dels murs MR 1, MR 2, MR 3 i MR 4 i de 2,5 cm de gruix

Vista de la capa de guix i l'arrebossat de ciment

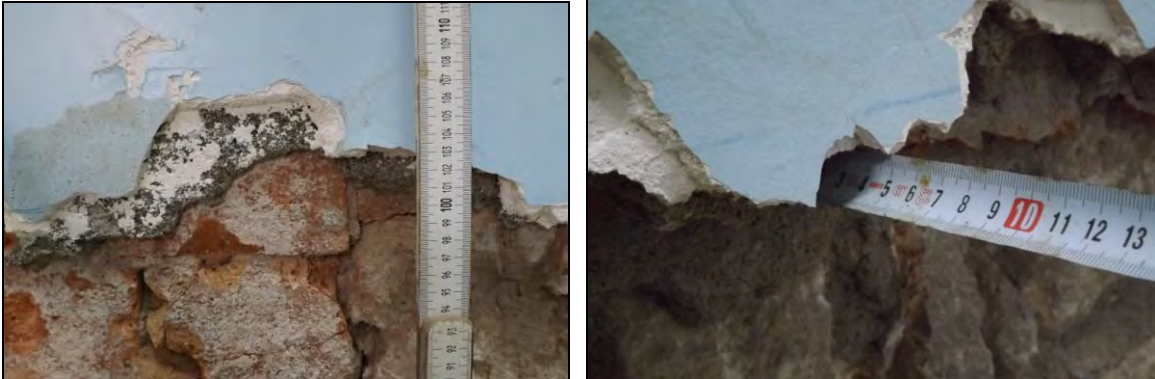

UR 4: Maons o totxos prims de 2 cm de gruix, posats en filades i de cantell i que cobreixen tot el pany dels murs MR 1, MR 2, MR 3 i MR 4 per tal d'augmentar l'aïllament i reguixí el mur i servir de preparació per regularitzar els murs i preveure també possibles humitats

Detall de la capa de maons

UR 5: Preparació de morter per col·locar els maons

A l'esquerra vista de l'arrebossat, la preparació i els maons. A la dreta detall del gruix afegit

UR 6: Restes de pintura tipus mangra present en parts del MR 1 i directament sobre els carreus del mur

El recobriment amb mangra sobre els carreus

Unitats Negatives

Unitat de Trencament (UT):

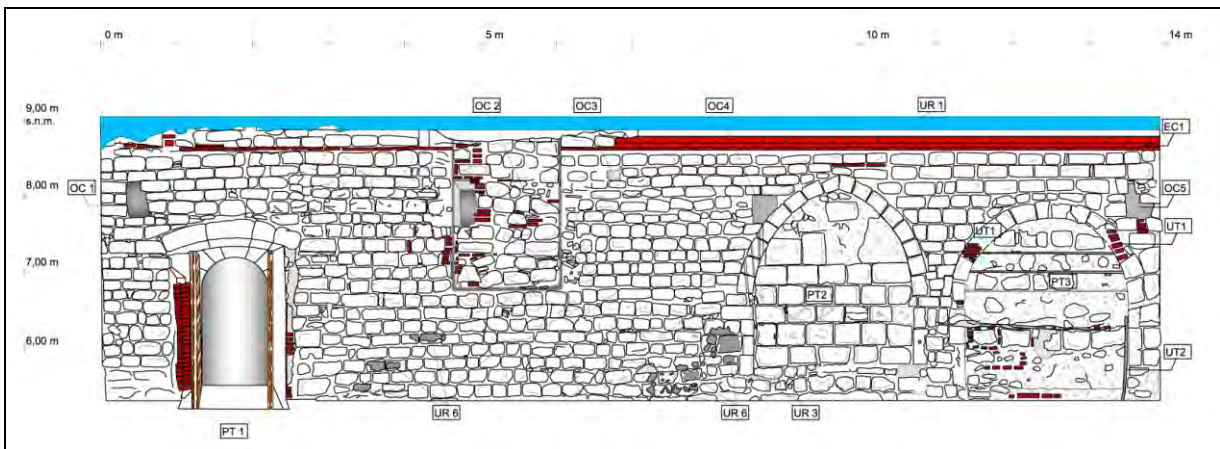
UT 1: Trencament i posterior reparació amb maons efectuat a la porta PT3 practicada al MR 1, per la qual es substitueix la pèrdua, voluntària o no de part de les dovelles de l'arcada per maons.

UT 2: Trencament al tapiat de la porta PT3 del MR 1 per encabir-hi una canalització de plom que també perfora el mur

UT 3: Trencament o reparació al MR 2 sobre el qual no es pot aportar gaire informació donat la poca àrea estudiada. Potser es tractava d'una porta més gran que l'actual.

UT 4: Reparació o trencament al MR 3 consistent un espai recobert de maons col·locats en vertical.

UT 5: Espai reomplert al MR 4 per tal de fer més petita la porta. Les antigues brancals són anul·lades i reomplertes amb maó pla modern

Alçat del mur MR 1 un cop repicat i amb els elements a la vista

Segona Fase. Rases a l'exterior: Rasa 1 i Sondeig 1 i Rasa 2

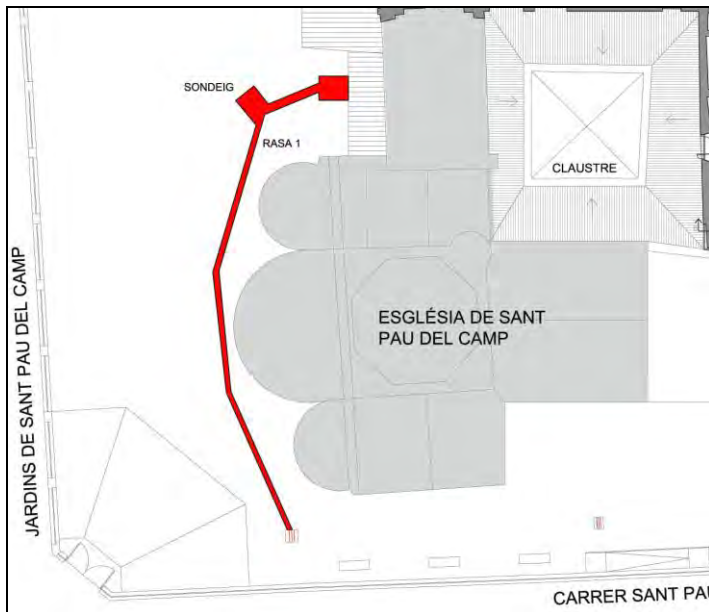
Aquesta segona fase de tasques arqueològiques es va realitzar durant el mes de juliol de 2013 per raons logístiques dins el desenvolupament de l'obra.

Segons el Projecte d'Intervenció arqueològica s'havia d'excavar dues rases per instal·lar les canalitzacions de desguàs a l'exterior de l'església de Sant Pau del Camp.

Rasa 1

La primera rasa es localitza a l'exterior de la capçalera de l'església, transcorrent al voltant de l'absis central i d'ambdós laterals i havia d'arribar a una profunditat de 30 cm. i seguint una trajectòria paral·lela als tres absis de l'església fins arribar a un pou de registre.

Aquesta rasa ja s'havia realitzat anteriorment, però sense control arqueològic, el maig de 2007, circumstància que motivà que des del Servei d'Arqueologia es procedís a l'aturada de les tasques, les quals es van reprendre el 2010, però en aquest cas si es va fer sota control arqueològic.

A l'esquerra situació de la Rasa 1 i el Sondeig 1. A la dreta imatge del sector

Les tasques arqueològiques de la present intervenció, havien de consistir, bàsicament, en el buidatge del reompliment que es va realitzar en acabar la intervenció arqueològica de l'any 2010. Aleshores, seguint les instruccions del Servei d'Arqueologia, es va portar a terme el rebliment indefinit de la rasa i dels elements que en ella es van documentar, de cronologia diversa i que foren protegits amb geotèxtil¹⁴

¹⁴ Veure la memòria científica presentada pels arqueòlegs Oriol Achón i Andrea Lages

A nivell metodològic es va nomenar la rasa com a Rasa 1 i el nivell de reompliment que s'havia d'afectar u.e. 1000. Aquest buidatge havia de realitzar-se fins arribar al geotèxtil que protegia les estructures documentades el 2010, així com el tub que procedia de l'interior de l'edifici, antiga Sala Capitular i que es va instal·lar el mateix any 2007 sense control arqueològic.

A l'esquerra vista de l'inici de la Rasa 1 i a sota imatge de la trajectòria de la rasa

En visita d'obra es va determinar que no es podia fer el pou per instal·lar una bomba de drenatge sense afectar els elements patrimonials, per la qual cosa es va aturar el buidatge de la resta de la rasa i fer un sondeig al costat Nord de la rasa, una mica més enllà de l'alçada de l'absis pre romànic documentat l'any 2010 en un intent de trobar espai suficient per fer el pou.

Vista de l'inici de la Rasa 1 amb el tub de la canalització que es va fer l'any 2007

Sondeig 1

Realitzat al costat Nord est de la Rasa 1 amb unes dimensions de 1,50 x 1,50 metres.

Situació del Sondeig 1 i dues vistes de les tasques de delimitació i inici de la excavació del Sondeig 1

La seva seqüència estratigràfica evidenciada començà afectant l'estrat superficial u.e. 1000 de poca potència, seguit d'un nivell compost per runa i terra (u.e. 1001).

Per sota un estrat de terra argilosa (u.e. 1002) on es van trobar fragments de ceràmica molt barrejada, ja que van aparèixer fragments d'olles grises medievals i ceràmica del segle XIX.

Finalment ,al perfil Est es va documentar una canalització encofrada (u.e. 1004) en desús, la qual fou afectada.

A l'esquerra la canalització encofrada (u.e. 1004) i a la dreta un cop afectada

Arribat a aquest punt es va aturar la excavació del sondeig i es van procedir a netejar l'inici de la Rasa 1 en el punt de contacte amb el mur de l'edifici i on es va realitzar la intervenció de l'any 2010.

En visita d'obra efectuada el 18 de juliol de 2013 amb la presència de la direcció facultativa de l'obra, els tècnics del Servei d'Arqueologia de Barcelona i el Servei d'Arqueologia de la Generalitat es va decidir aturar l'excavació de la Rasa 1 a l'espera de nous estudis.

Rasa 2

Aquesta rasa es va realitzar a la primera explanada d'accés al monument des de la porta d'accés al carrer Sant Pau. El seu propòsit era facilitar el drenatge dins les tasques d'acondicionament del sector. El rebaix havia de ser de 30 cm i la rasa presentava una amplada de 35 cm.

Situació de la Rasa 2 dins del conjunt de Sant Pau del Camp

La seqüència estratigràfica documentada comença amb l'afectació de l'estrat superficial de sorres (u.e. 2000) i 4 cm de gruix, seguit d'un nivell de compactació de 2 cm (u.e. 2001). Per sota es trobà un estrat de reompliment amb terra, runa, totxos i fragments de ceràmica, seguit d'una capa de compactació formada per una solera de ciment i maons triturats (u.e. 2003) que es trobava de forma parcial al costat Oest de la rasa i finalment un enderroc (u.e. 2004) del qual no es va poder determinar la seva potència, arribant a la cota d'afectació.

Rasa 2: La solera u.e. 2003 i l'enderroc u.e. 2004 en vista general i detall

5.- CONCLUSIONS

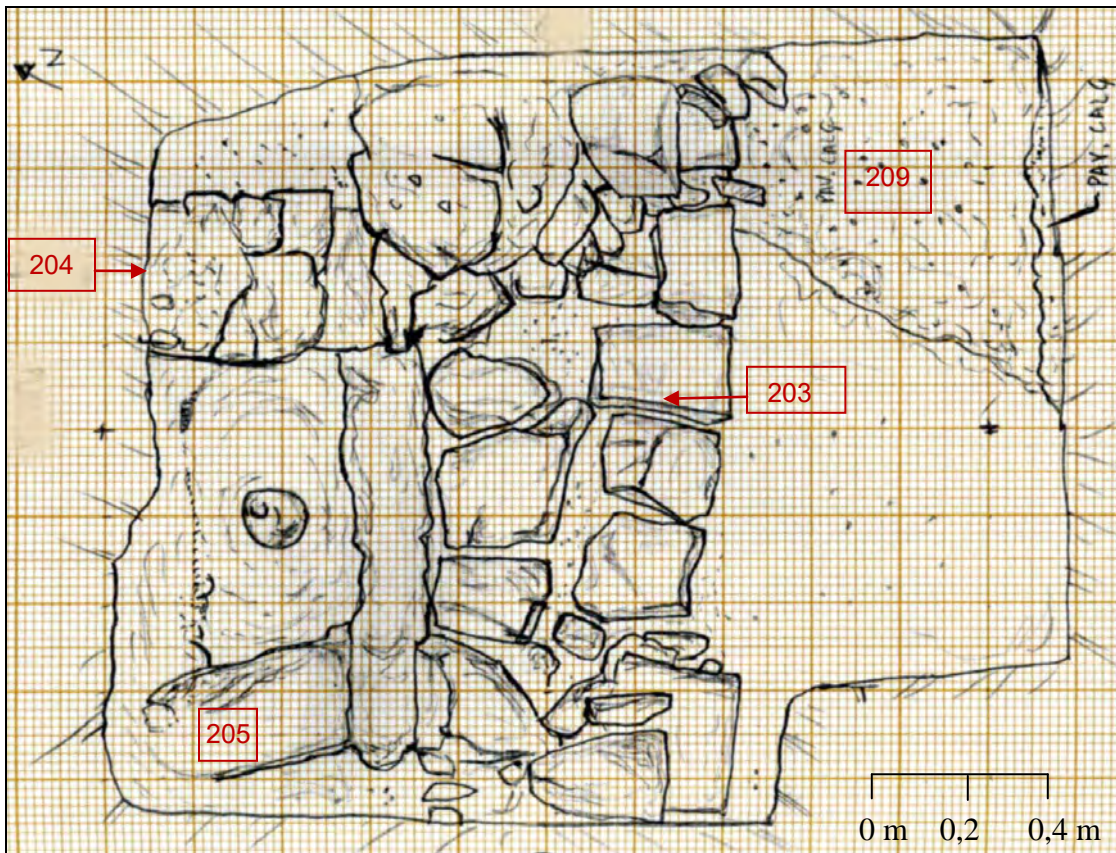
Un cop finalitzades les tasques arqueològiques en les seves dues fases tant pel que fa a la realització de les dues cales interiors, com l'estudi dels paraments de la Sala de Catequesi, així com les rases realitzades a l'exterior dels edificis de l'antic monestir i a la llum dels resultats obtinguts cal dir, primerament, que la intervenció arqueològica es va veure condicionada per les directrius i els objectius que es van plantejar en el Projecte d'Intervenció Arqueològica.

Per aquest motiu la intervenció arqueològica es va limitar a la realització de dues cales en el interior de l'edifici de recepció de l'antic monestir, trobant, en el cas de la **Cala 1**, que la excavació no podia excedir la cota d'afectació per la construcció d'un pou per instal·lar un ascensor. D'aquesta manera només va poder-se documentar nivells i estructures modernes i contemporànies, com el paviment de formigó lliscat, així com les restes d'un mur que compartimentava l'espai en una època entorn el segle XIX, coincidint amb les obres de restauració del conjunt.

A l'excavació de la **Cala 2** s'ha pogut constatar l'existència de substrat arqueològic així com diverses estructures. Primerament es detectà un mur de contenció-delimitació de terres (u.e. 203) de trajectòria N/S bastit amb blocs de pedra lleugerament desbastats, de mida mitjana i lligat amb terra. Al seu costat Est es trobà un nivell espoliat de paviment de calç (u.e. 209), mentre que a l'altra banda del mur hi ha una estructura murària (u.e. 204) format per pedres lligades amb força morter de tonalitat ocre i que al seu torn cobreix, en part, les restes d'una tomba de caixa de lloses (u.e. 205) que, en el moment de realitzar la intervenció es trobava espoliada i que, a més no fou possible delimitar-la i excavar-la en la seva totalitat per excedir els límits de la Cala.

El rebliment de les estructures documentades sembla produir-se en època Baix imperial. El material arqueològic recuperat consisteix en material constructiu (*tegulae*, *imbres* i fragments de maons), ceràmica de cuina i vaixel·la de taula molt

fragmentari i correspon de forma genèrica a contextos d'entre finals del segle I i segle IV d C.

Planta de les estructures documentades a la Cala 2

Quan a la intervenció a la Sala de Catequesi, les tasques arqueològiques es van centrar en l'estudi i documentació dels paraments que foren repicats de forma total en el cas del mur MR 1 i de forma parcial en els cas dels murs MR 2, MR 3 i MR 4.

Els resultats obtinguts fan establir la hipòtesi que l'actual Sala de Catequesi, la qual no va poder ser excavada sinó que l'estudi es limità als seus paraments, fou bastida entorn al segle XVIII. Aquesta cronologia es proposada observant el tipus de paraments dels murs MR 2, MR 3 i MR 4, els quals tipològicament s'han d'adscriure a aquesta època. Es tracta de mur obrats amb pedres treballades, carreus i peces re aprofitades, amb presència de maons i fragments de totxo,

marcant filades més o menys regulars. Els mur MR 2 i MR 4 s'adossen clarament a mur MR 1, el qual fa de partió amb la zona del claustre.

Menció apart mereix el mur MR 1. Aquest està obrat amb carreus regulars de mida mitjana i forma rectangular, marcant filades regulars ben escairades i per la seva tipologia i tècnica constructiva està associat a l'època de construcció del claustre, entre els segles XII i XIII.

En aquest mur MR 1 destaquen dues portes tapiades situades prop de la cantonada i que devien posar en comunicació la zona del claustre amb la zona de jardí posterior. Al costat més al Nord del mur i gairebé a la cantonada es troba la porta tapiada PT 2, que presenta una arcada de mig punt i que potser es tractava de la porta original traçada durant el segle XIII, quan es va enllestir el claustre.

Posteriorment l'accés es devia portar a terme per mitjà de la porta tapiada que es troba al costat (PT 1) obrada amb una arcada ogival, possiblement fruit d'una reforma de l'espai, possiblement del primer quart del segle XV.

L'any 1710 es va edificar una nova residència abacial, segons la documentació. Possiblement en aquesta època de reformes i millores es va construir l'actual Sala de Catequesi present com a base el mur de tancament del claustre (MR 1), adossant els mous murs (MR 2, MR 3 i MR 4) i obrint una finestra al mur romànic (OC 1)

Amb aquesta nova sala es va mantenir el pas cap al jardí posterior, segons les traces d'una porta tapiada posteriorment, al mur MR 3 (PT 5)

Finalment, ja amb la Sala en funcionament, es va procedir, en època contemporània a obrir una nova porta d'accés a la Sala (PT 1) des del claustre i un altra porta practicada al mur MR 4 (PT 6).

6.- BIBLIOGRAFIA

ACHON I CASAS, Oriol- LAGES TONET, Andrea (2010) **Memòria de la intervenció arqueològica al c/ Sant Pau, 99, Horts de Sant Pau del Camp.** Inèdita.

AUSÍN HERVELLA, Josep Lluís (2002) **Hospitals provisionals a la Barcelona del segle XIX. Les crisis sanitàries.** Barcelona. Publicacions UB

BARRAQUER ROVIRALTA, Gaietà (1894) **Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX.** Barcelona

FÀBREGAS ESPADALER, Marta. (2003) **Memòria tècnica de l'excavació arqueològica d'urgència realitzada al carrer Carretes, cantonada amb el carrer de Sant Pau.** Novembre de 2000. Barcelona. Arxiu del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

GRANADOS, Oriol. (1991) "**Estructura urbana de la ciutat romana**". A: **Història de Barcelona.** Volum 1. La ciutat antiga. Dirigit per Sobrequés i Callicó, Jaume. Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

MONLEÓN I ESTERLI, Anna (1997). **Informe de l'Intervenció a l'antic convent de Sant Pau del Camp.** Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana de la Ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume (Dir.) (1992) **Història de Barcelona.** Volum 1 **La ciutat antiga,** Volum 2 **La formació de la Barcelona medieval** Volum 3 **La ciutat consolidada (segles XIII-XV),** Volum 4 **Barcelona dins de la Catalunya moderna (segles XVI-XVII).** Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

VV. AA (1992) **Catalunya Romànica.** Volum XX **El Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme.**

ANNEX I. FITXES D' UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

CALA 1

U.E. 100

Definició: Paviment

Relacions físiques:

Cobreix: 101

Interpretació: Paviment de peces de pedra de Montjuïc i mides 60 x 40 cm que cobreixen tot l'àmbit

Cronologia: Contemporània. Segle XIX.

U.E. 101

Definició: Preparació

Relacions físiques:

Cobert: 100

Cobreix a 102

Interpretació: Preparació del paviment, fet amb morter de ciment per assentar i lligar les lloses

Cronologia: Contemporània. Segle XIX.

U.E. 102

Definició: Estrat

Relacions físiques:

Cobert: 101

Cobreix: 103

Interpretació: Estrat d'anivellament de sorres per assentar el paviment de lloses de 8 cm de gruix

Cronologia: Contemporània. Segle XIX.

U.E. 103

Definició: Estrat

Relacions físiques:

Cobert per 102

Cobreix a 104

Interpretació: Estrat de reompliment format per terra, runa i material ceràmic d'uns 20 cm de potència

Cronologia: Contemporània. Segle XIX

U.E. 104

Definició: Estrat

Relacions físiques:

Cobert per 102

Cobreix a 105, 106

Interpretació: Estrat d'amortització format per terra fina de color marró fosc i poca potència (8-10 cm)

Cronologia: Contemporània. Segle XIX

U.E. 105

Definició: Mur

Relacions físiques:

Cobert per 104

Se li adossa 106

Interpretació: Mur parcialment conservat, amb una traça N/S, una amplada de 0,35 metres i que conserva una traça de 0,80 m. Bastit amb pedres sense treballar lligades amb morter i que fou desmuntat en part quan es va formar l'actual àmbit.

Cronologia: Moderna. Segle XVIII

U.E. 106

Definició: Paviment

Relacions físiques:

Cobert: 104

S'adossa a 105

Interpretació: Paviment de formigó lliscat i buixardat formant una retícula

Cronologia: Contemporània. Segle XX.

U.E. 107

Definició: Claveguera

Relacions Físiques:

Cobert per 104

Interpretació: Restes d'una claveguera de maons que únicament conserva les parets amb una trajectòria N/S amb una llargada de 0,40 m donat que ocupa perpendicularment la rasa de serveis.

Cronologia: Contemporània. Segle XIX

U.E. 108

Definició: Estructura

Relacions físiques:

Igual a 109

Talla a 106

Reomplert per 104

Interpretació: Forat de polleguera de secció quadrada de 8 cm, per encabir-hi el bastiment d'una porta. Es troba a 1,32 m de distància de la polleguera u.e. 109

Cronologia: Contemporània. Segle XX.

U.E. 109

Definició: Estructura

Relacions físiques:

Igual a 108

Talla a 106

Reomplert per 104

Interpretació: Forat de polleguera de secció quadrada de 8 cm, per encabir-hi el bastiment d'una porta. Es troba a 1,32 m de distància de la polleguera u.e. 108

Cronologia: Contemporània. Segle XX.

CALA 2

U.E. 200

Definició: Estrat

Relacions Físiques:

Cobreix a 201

Interpretació: Capa de terra superficial deixada per l'obra en curs que marca l'inici de la excavació de la cala i amb una potència entre 3 i 5 cm

Cronologia: Contemporània. Segle XXI

U.E. 201

Definició: Estrat

Relacions Físiques:

Cobert per 200

Cobreix a 202

Interpretació: Estrat de reompliment format per terra i pedres i absència de material arqueològic i poca potència

Cronologia: Contemporània. Segle XX

U.E. 202

Definició: Estrat de reompliment

Relacions Físiques:

Cobert per 201

Cobreix a 203, 204, 205

Interpretació: Estrat de terra amb la presència de força material constructiu romà (*tegula* i *imbrex*), així com molts fragments de ceràmica de cuina africana i vaixel·la de taula

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 203

Definició: Mur

Relacions Físiques:

Cobert per 202

Se li adossa 204

Interpretació: Part d'un mur bastit amb pedres tallades en forma similar a carreus i que per la seva tipologia sembla un mur de contenció donat que es presenta bastit en sec sense lligam. Es va documentar una llargada de 1,90 metres i una amplada de 0,70 m

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 204

Definició: Mur

Relacions Físiques:

Cobert per 202

S'adossa a 203

Interpretació: Part d'un mur bastit amb pedres sense treballar i lligades amb morter de calç aèria que li dona una tonalitat ocre i amb una orientació Nord-est/Sud-oest. Conserva una llargada de 0,60 metres amb una amplada de 0,35 metres.

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 205

Definició: Tomba

Relacions Físiques:

Cobert per 203

Reomplert per 212

Interpretació: Unitat Funerària (Tomba) consistent en una caixa de lloses de les qual només es conserva una llosa que fa de coberta i una de les parets laterals, concretament la paret Est. El seu interior fou espoliat en època indeterminada i es trobà un crani humà.

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 206

Definició: Nivell de circulació

Relacions Físiques:

Cobert per 202

Cobreix a 207

Interpretació: Restes d'un possible nivell de circulació espoliat i que només es conserva al perfil Sud de la sala i format per una capa de calç compactada

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 207

Definició: Estrat

Relacions Físiques:

Cobert per 206

Cobreix 208

S'adossa a 203

Interpretació: Nivell de graves de poca potència

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 208

Definició: Estrat

Relacions Físiques:

Cobert per 207

Cobreix a 209

Interpretació: Nivell d'argiles fines que amortitzen el paviment de cal

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 209

Definició:

Relacions Físiques:

Cobert per 208

Tallat per 210

Interpretació: Nivell d'ús format per una capa de morter de calç de 2 cm de gruix que s'adossa al mur u.e. 203 formant un pendent i espoliat pel seu costat Sud.

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 210

Definició: Retall d'espoli

Relacions Físiques:

Talla a 209

Reomplert per 211

Interpretació: Retall d'espoli que trenca el paviment o nivell de circulació u.e. 209

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 211

Definició: Estrat

Relacions Físiques:

Reomple a 210

Interpretació: Estrat de terra argilosa que reomple el retall d'espoli practicat al paviment u.e. 210

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

U.E. 212

Definició: Estrat

Relacions Físiques:

Reomple a 205

Interpretació: Estrat que reomple la tomba u.e. 205 format per terra i restes humanes sense connexió anatòmica

Cronologia: Romana baix Imperial. Finals segle I i segle IV d C

ANNEX II. INVENTARI FOTOGRÀFIC I CONTACTES

PRIMERA FASE

CALA 1

- 01) Inici Cala 1.JPG
- 02) Cala 1 i rasa.JPG
- 03) Cala 1 u.e. 102.JPG
- 04) u.e. 102.JPG
- 05) u.e. 102.JPG
- 06) Cala 1 u.e. 102.JPG
- 07) Cala1 u.e. 103.JPG
- 08) Cala 1 u.e. 103.JPG
- 09) Cala 1 Perfil.JPG
- 10) Cala 1 Perfil.JPG
- 11) Cala 1 u.e. 104.JPG
- 12) Cala 1 u.e. 106.JPG
- 13) Cala 1 u.e. 106.JPG
- 14) Cala 1 Mur u.e. 105.JPG
- 15) Cala 1 Mur u.e. 105.JPG
- 16) Cala 1 Mur u.e. 105.JPG
- 17) Cala 1 Claveguera u.e. 107 .JPG
- 18) Cala 1 Perfil.JPG
- 19) Cala 1 Perfil.JPG
- 20) Cala 1 Claveguera u.e. 107.JPG
- 21) Protecció paviment u.e. 106.JPG
- 22) Protecció paviment u.e. 106.JPG
- 23) Muntatge ascensor.JPG
- 24) Rasa serveis.JPG
- 25) Rasa serveis.JPG

CALA 2

 01)Inici .JPG	 26) .JPG	 51)Vista general .JPG
 02)Inici .JPG	 27) .JPG	 52)Vista general .JPG
 03)u.e. 201 .JPG	 28) .JPG	 53)Vista general .JPG
 04)u.e. 203 .JPG	 29) .JPG	 54)Vista general final .JPG
 05)u.e. 203 .JPG	 30) .JPG	 55)Amortització estructures.JPG
 06)u.e. 203 .JPG	 31) .JPG	 56)Amortització estructures .JPG
 07) u.e. 203 .JPG	 32) .JPG	 57)Amortització estructures .JPG
 08)u.e. 203 .jpg	 33) .JPG	 58)Amortització estructures .JPG
 09) u.e. 202 i 203.JPG	 34) .JPG	 59)Amortització estructures .JPG
 10) u.e. 202 i 203 .JPG	 35) .JPG	 60)Amortització estructures .JPG
 11)u.e. 202 i 203 .JPG	 36) .JPG	 61)Amortització estructures .JPG
 12) u.e. 205 .JPG	 37) .JPG	 62)Amortització estructures .JPG
 13) u.e. 205 .JPG	 38) .JPG	
 14) u.e. 205 .JPG	 39) .JPG	
 15) u.e. 205 .JPG	 40).JPG	
 16) u.e. 205 .JPG	 41) .JPG	
 17) u.e. 205 .JPG	 42) .JPG	
 18) u.e. 205 .JPG	 43) Inici excavació tomba u.e. 205 .JPG	
 19) u.e. 203 i 205.JPG	 44) Mur u.e. 203.JPG	
 20)Vista general .JPG	 45) Nivell u.e.209.JPG	
 21) .JPG	 46)u.e. 203i309 .JPG	
 22) .JPG	 47) Excavació tomba u.e. 205.JPG	
 23) .JPG	 48) Vista general.JPG	
 24) .JPG	 49)Vista general .JPG	
 25) .JPG	 50)Vista general .JPG	

SALA DE CATEQUESI

- Mur 1
- Mur 2
- Mur 3
- Mur 4
- Mur exterior
- Vista general DSCF0266.JPG
- Vista generalDSCF0267.JPG
- Vista generalDSCF0275.JPG

SEGONA FASE

RASA 1

- 20140501_115833.jpg
- 20140501_120039.jpg
- DSC_0329.JPG
- DSC_0330.JPG
- DSC_0331.JPG
- DSC_0332.JPG
- DSCF0958.JPG
- DSCF0959.JPG
- DSCF0960.JPG
- DSCF0961.JPG
- DSCF0962.JPG
- DSCF0964.JPG
- DSCF0965.JPG
- DSCF0966.JPG
- DSCF0967.JPG
- DSCF0968.JPG
- DSCF0969.JPG
- DSCF0970.JPG
- DSCF0971.JPG
- DSCF0972.JPG
- DSCF0973.JPG
- DSCF0974.JPG
- DSCF0975.JPG
- DSCF0976.JPG

RASA 2

- DSCF0982.JPG
- DSCF0983.JPG
- DSCF0988.JPG
- DSCF0989.JPG
- DSCF0990.JPG
- DSCF0991.JPG
- DSCF0998.JPG

ANNEX III. INVENTARI DE MATERIALS

UE	Nº difere	Nº fragme	Classificació	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec Ext	Dec Int	Acabats	Cronologia	Observacions	Foto	Dib
0103	01	1	14002	FO	CAT	TO	AO			AL	XIX			
0103	02	7	14002	SF	CAT	TO	AO			AL	XIX	Mateixa peça		
0103	03	2	14002	NA	CAT	TO	AO			AL	XIX	Mateixa peça		
0103	04	1	14002	BR	CAT	TO	AO			AL	XIX			
0202	01	19	60051	--	--							FAUNA		
0202	02	12	60050	--	--							RESTES HUMANES		
0202	03	1	50005	PS	IMBEX							IMBEX		
0202	04	4	50015	PS	TEGULA							TEGULA		
0202	05	1	13115	FO	PTA	MO	AO			AL		AFRICANA D		
0202	06	1	13115	VO	PTA	MO	AO		RO			AFRICANA D		
0202	07	1	13111	VO	PTA	MO	AO			AL	ROMANA	AFRICANA A		
0202	08	1	13111	SF	PTA	MO	AO			AL	ROMANA	AFRICANA A		
0202	09	11	13250	SF	FOB	TO	AO				ROMANA	COMUNA OXIDADA ROMANA		
0202	10	1	15250	VO	PTA	TO	AO				ROMANA	COMUNA OXIDADA ROMANA		
0202	11	1	15000	PS	--							FITXA ROMANA		
0202	12	1	13258	FO	CSS						ROMANA	AFRICANA DE CUINA		
0202	13	4	13258	SF	CSS						ROMANA	AFRICANA DE CUINA		
0202	14	1	13106	SF	PTA						ROMANA	T S SUD GAL·LICA		
0202	15	4	13106	SF	PTA						ROMANA	T S SUD GAL·LICA		
0212	01	8	60050									RESTES HUMANES		
1000	01	1	28008	MONEDA										
1002	01	1	14003	SF	CASS	TO	AO			VI	XIX			
1002	02	1	14402	SF	FOB	TO	AO			AL	XIX			
1002	03	1	14402	NA	GER	TO	AO			AL	XIX			
1002	04	1	13501	VO	OLL	TO	GR			AL	XIII	Grisa medieval		
1002	05	1	13501	SF	OLL	TO	GR			AL	XIII	Grisa medieval		
1002	06	1	13501	SF	OLL	TO	GR			AL	XIII	Grisa medieval		
2002	01	1	13106	VO	PTA	TO	AO	MO	MO	AL	ROMANA	DRAG 27		
2002	02	1	14003	VO	GIB	TO	AO			VI	XIX	VERD		
2002	03	1	12053	SF	GIB	TO	AO			VI	XIV	VERD GÒTIC		
2002	04	1	14003	NA	GER	TO	AO			VI	XIX			

<i>UE</i>	<i>Nº difere</i>	<i>Nº fragme</i>	<i>Classificació</i>	<i>Definició</i>	<i>Forma</i>	<i>Tècnica</i>	<i>Pasta</i>	<i>Dec Ext</i>	<i>Dec Int</i>	<i>Acabats</i>	<i>Cronologia</i>	<i>Observacions</i>	<i>Foto</i>	<i>Dib</i>
2002	05	1	14100	VO	PAT	TO	AO			VI	XVIII	VIDRAT PERDUT		

ANNEX IV. PLANIMETRIA

- 1.- Planta de situació. DIN-A-4
- 2.- Planta situació cales i rases exteriors. Escala 1:300. DIN-A-4
- 3.- Planta i Secció Cala 1. Escala 1:20. DIN-A-4
- 4.- Planta i Seccions Cala 2. Escala 1:20. DIN-A-4
- 5.- Alçat MR 1 (Sala Catequesi). Escala 1:40. DIN-A-3
- 6.- Foto muntatge MR 2 (Sala Catequesi). Escala 1:20. DIN-A-4
- 7.- Foto muntatge MR 3 (Sala Catequesi). Escala 1:20. DIN-A-4
- 8.- Foto muntatge MR 4 (Sala Catequesi). Escala 1:20. DIN-A-4

CARRER SANT PAU, 99
 MONESTIR DE SANT PAU DEL
 CAMP - EDIFICI ANNEX
 CODI : 012/13
 PLANTA SITUACIÓ

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: JULIA MIQUEL I LÓPEZ

PLANIMETRIA: Julia Miquel López

BASE TOPOGRÀFICA: INSTITUT CARTOGràFIC DE CATALUNYA

ESCALA: 3/e

MEMÒRIA
 01

JARDINS DE SANT PAU DEL CAMP

JARDINS DE SANT PAU DEL CAMP

CARRER SANT PAU

ESGLÉSIA DE SANT PAU DEL CAMP

SONDEIG

RASA 1

PATI

SALA 4. MANGZEM

SALA 5. MANGZEM

SALA 3. CATEQUESI

MUR 3

MUR 2

MUR 1

MUR 4

SALA 2. REUNIONS

PATI

PATI

CLAUSTRE

CALA 1

CALA 2

ENTRADA

SALA 1. REUNIONS

CEIP COLLASO I GIL

RASA 2

ZONES INTERVINGUDES

CARRER SANT PAU 99
MONESTIR DE SANT PAU DEL CAMP - EDIFICI ANNEX
CODI: 012113
PLANTA GENERAL SITUACIO CALES, RASES I SONDEJOS

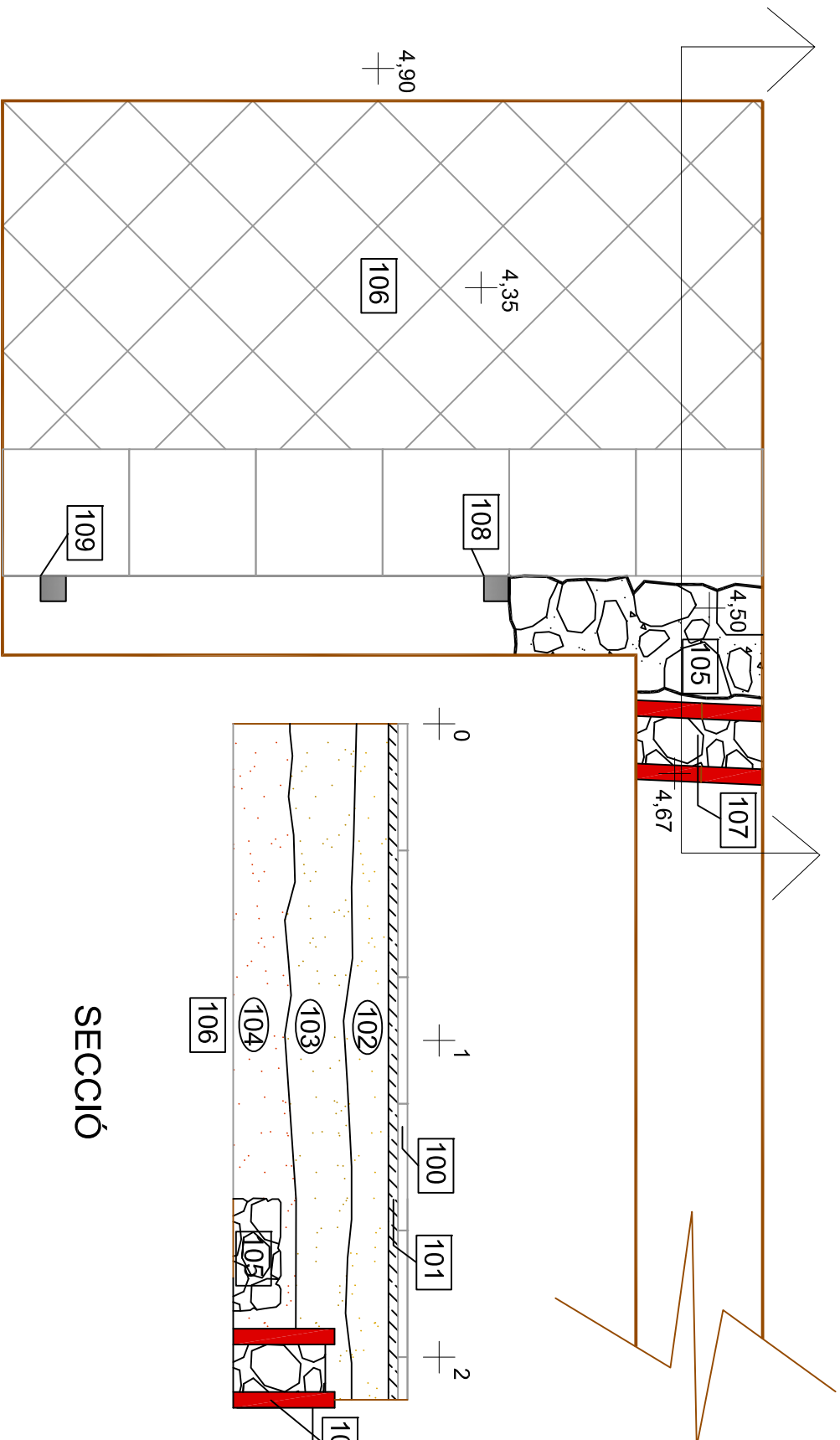
DIRECCIO ARQUEOLÒGICA: JULIA MIQUEL LLÓPEZ

PLANIMÈTRICA: Julia Miquel López

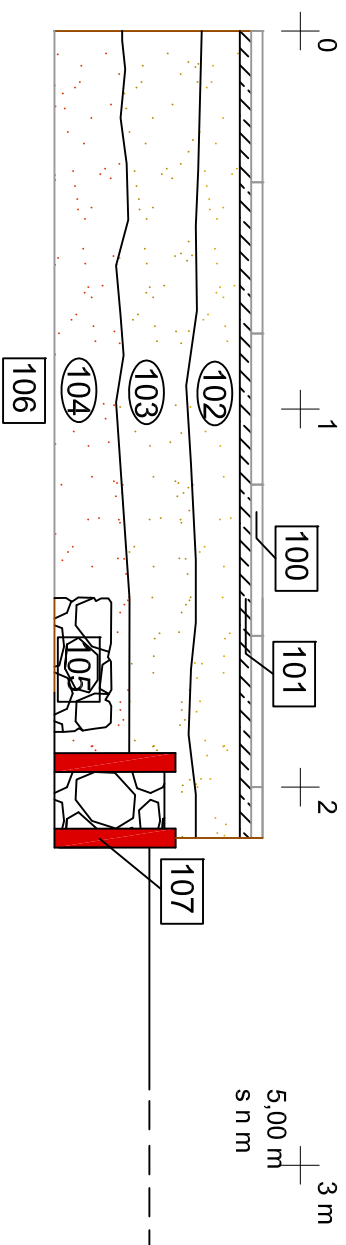
BASE TOPOGRÀFICA: ESCALA: 1:300

MEMÒRIA 02

PLANTA

SECCIÓ

4,00 m
s n m

3 m
5,00 m
s n m

CARRER SANT PAU 99
MONESTIR DE SANT PAU DEL
CAMP - EDIFICI ANNEX
CODI : 012113
PLANTA I SECCIONS CALA 1

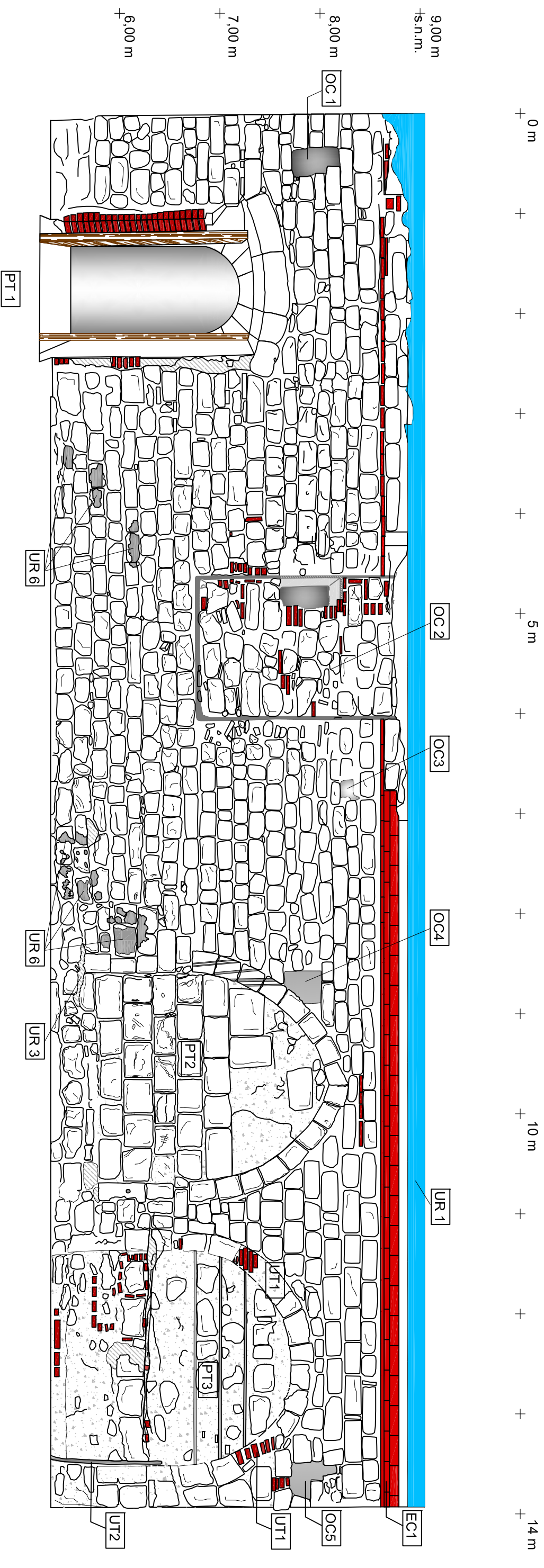
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: JÚLIA MIQUEL LLÓPEZ

PLANIMETRIA: Júlia Miquel López

BASE TOPOGRÀFICA: ESCALA: 1:20

SECCIÓ: MEMÒRIA

03

CARRER SANT PAU, 99
 MONESTIR DE SANT PAU DEL
 CAMP - EDIFICI ANNEX
 CODI : 012/13
 SALA DE CATEQUESI
 ALÇAT MR 1

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: JÚLIA MIQUEL I LÓPEZ

PLANIMETRIA: Júlia Miquel López

JULIOL 2015

ESCALA: 1:40

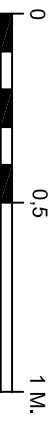

MEMÒRIA

PLANO 05

SALA DE CATEQUESI. ALÇAT MR 2

CARRER SANT PAU 99
MONESTIR DE SANT PAU DEL
CAMP - EDIFICI ANNEX
CDDI.: 012113
SALA CATEQUESI
FOTOMUNTATGE MR 2

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: JÚLIA MIQUEL LLÓPEZ

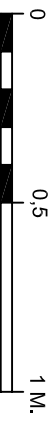
PLANIMÈTRIA: Júlia Miquel López

BASE TOPOGRÀFICA: ESCALA: 1:20

SETÈMBRE 2015 MEMÒRIA
S'ENTREVA: 04

SALA DE CATEQUESI. ALÇAT MR 2

CARRER SANT PAU 99
MONESTIR DE SANT PAU DEL
CAMP - EDIFICI ANNEX
CDDI: 012113
SALA CATEQUESI
FOTOMUNTATGE MR 2

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: JÚLIA MIQUEL LLÓPEZ

PLANIMÈTRIA: Júlia Miquel López

SETÈMBRE
2015

BASE TOPOGRÀFICA:
SISTEMA DE COORDINADA:

ESCALA: 1:20

MEMÒRIA

04

SALA DE CATEQUESI, ALÇAT MR 3

CARRER SANT PAU 99
MONESTIR DE SANT PAU DEL
CAMP - EDIFICI ANNEX
CDDI : 012113
SALA CATEQUESI
FOTOMUNTATGE MR 3

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: JÚLIA MIQUEL I LÓPEZ

PLANNIETRIKA: Julia Miquel Lopez	SETIEMBRE 2015	
BASE TOPOGRÀFICA: SITUEMURK:	ESCALA: 1:20	MEMÒRIA 07

0 0,5 1 M.

SALA DE CATEQUESIS. ALÇAT MR 4

CARRER SANT PAU 99
 MONESTIR DE SANT PAU DEL
 CAMP - EDIFICI ANNEX
 CODI : 012113
 SALA CATEQUESIS
 FOTOMUNTATGE MR 4

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: JÚLIA MIQUEL LLÓPEZ

PLANIMÈTRIA: Júlia Miquel López

BASE TOPOGRÀFICA: ESCALA: 1:20

SETÈMBRE 2015 MEMÒRIA
 S'ENTREVA: 08